

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права

Кафедра адміністративного, господарського права та фінансово-економічної
безпеки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

зі спеціальності 081 «Право»

**Тема: «Адміністративно-правове регулювання криптовалюти як об'єкту
оподаткування в Україні»**

Завідувач кафедри _____ д.ю.н., доц. Гаруст Ю. В.
(підпис)

Керівник проекту _____ д.ю.н., доц., засл. юрист України Резнік О.М.
(підпис)

Виконавець
студент групи Ю.м.-91 _____ Красилюк М.О.
(підпис)

Суми 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИПТОВАЛЮТИ	8
1.1. Поняття, сутність та види криптоактивів	8
1.2. Сфери використання криптовалюти та її представленість на ринку.....	16
1.3. Сучасний стан правового регулювання криптовалюти як об'єкта оподаткування в Україні	27
РОЗДІЛ II. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО–ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ОБ'ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНИ	37
2.1. Міжнародний досвід правового регулювання обігу криптовалюти як об'єкта оподаткування.....	37
2.3. Правопорушення у сфері обігу криптовалюти та судова практика щодо операцій з криптовалютою в Україні.....	61
2.4. Напрямки удосконалення адміністративно–правового регулювання обігу криптовалюти як об'єкта оподаткування в Україні	66
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ПДВ – Податок на додану вартість

ВВП – Внутрішній валовий продукт

НБУ – Національний Банк України

НАЦКОМФІНПОСЛУГ – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

МІНФІН – Міністерство фінансів України

ВРУ – Верховна Рада України

ВСТУП

Стрімкий розвиток нових технологій в сфері грошового обігу, поява нового виду валют – криптовалюти призводять до виникнення нової соціальної реальності. Цей розвиток неможливо зупинити або заборонити, вперше за весь час існування грошей, з'явилася технологія, регулювання якої вже існуючими методами неможливе. У традиційному уявленні валюта завжди емітується якоюсь конкретною державою в особі національного банку, але криптовалюта децентралізована, це недержавна, точніше, наддержавна структура.

У розвинених країнах державні кордони стають все більш прозорими, а населення все більш мобільним, процеси світової глобалізації вимагають універсальні гроші, що дозволять проводити миттєві трансакції в мережі Інтернет. Феномен криптовалюти виник відносно нещодавно і тому на даний час існує безліч дискусій пов'язаних з правовим статусом криптовалюти та її використанням.

Впровадження провідними державами світу регулювання криптовалюти на законодавчому рівні та намагання інших країн, призводить до необхідності більш детальних досліджень, що забезпечать регулювання нового виду грошей. Сьогодні, незважаючи на активне поширення криптовалюти в Україні, відсутнє закріплення її правового статусу та об'єкта оподаткування. Наведеними обставинами обумовлюється актуальність обраної теми дослідження.

Науково-теоретичною базою даної кваліфікаційної роботи магістра сприяли праці таких відомих вчених і науковців, що досліджували визначення правового статусу криптовалют та їх сутності: Бурдоносова М., Гребегюка М., Зозулі Н., Костюк О. Кузьменко Ю., Лук'янчука Р., Михайловського В., Соловійова А., Цветкової І., З. П. Двудіта, Х. С. Передало, Несена О.В., Цірука К.А, О. В. Зінченко, Береславської О. І, О.

Шевченко-Наумової, Н. Поливки, М. Ліхачова, Безверхого К., Марченко Н.А., та ін.

Мета роботи полягає у дослідженні правового статусу криптовалюти в Україні, як об'єкта оподаткування.

Для досягнення даної мети слід вирішити наступні **завдання**:

1. Визначити поняття криптовалюти та її характерні ознаки;
2. Проаналізувати основні підходи до визначення правового статусу та оподаткування криптовалюти;
3. Дослідити зарубіжний досвід врегулювання правового статусу криптовалют та їх оподаткування;
4. Визначити напрямки удосконалення оподаткування криптовалют в Україні.

Предметом роботи є криптовалюта як об'єкт оподаткування.

Об'єктом роботи є суспільні відносини у сфері адміністративно-правового регулювання оподаткування криптовалюти в Україні.

Методологічною основою дослідження є: порівняльно-юридичний метод (при дослідженні ознак криптовалюти та біткоіна, зарубіжного досвіду правового врегулювання статусу криптовалюти); системний метод (при аналізі поняття криптовалют, а також підходів до визначення правового статусу криптовалюти); формально-юридичний метод (при дослідженні криптовалюти та при запропонуванні шляхів вирішення досліджуваного питання в Україні) та ін.; аналітичний і логічний методи дозволили здійснити відбір та аналіз інформації; методи порівняння та аналогії застосовувалися в процесі встановлення спільних і відмінних рис правового становища оподаткування криптовалюти у світі та Україні.

Практичне значення магістерської роботи. Основні результати магістерської роботи, використані в держбюджетній темі «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів» (номер державної реєстрації № 0120U100474).

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена впровадженням:

- сформульованого визначення правового регулювання криптовалюти в Україні;

- визначенням правової бази оподаткування для криптовалюти,

удосконалено:

- основні ознаки криптовалюти, як об'єкта оподаткування;

- на основі існуючих законопроектів запропоновані зміни до їх змісту задля раціонального регулювання криптовалютного ринку,

набули подальшого розвитку:

- дослідження взаємодії фінансових регуляторів з криптовалютним ринком;

- напрями удосконалення адміністративно-правових регулювання криптовалюти в Україні.

Апробація магістерської роботи.

1. Резнік О.М., Красилюк М.О. Правовий статус криптовалюти як об'єкта оподаткування в Україні. Правові горизонти / Legal horizons, 2020. № 23 (36).

2. Резнік О.М., Красилюк М.О. Правове регулювання криптовалюти в Україні. Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 27-28 грудня 2019 року. – Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. – Ч. 2. С.39-41.

3. Основні результати магістерської роботи, використані в держбюджетній темі «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів» (номер державної реєстрації № 0120U100474).

Структура роботи безпосередньо обумовлена її метою і завданнями та складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 85 сторінок (з них 76 – основного тексту).

Список використаних джерел розташований на 9 сторінках, всього 111 найменувань.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИПТОВАЛЮТИ

1.1. Поняття, сутність та види криптоактивів

Криптовалюта – нещодавно створена альтернативна онлайн-валюта, яка отримала значну популярність у використанні. З одного боку, вона базується на принципово новій технології, потенціал якої не є повністю зрозумілим. З іншого боку, принаймні в поточній формі, вона повноцінно виконує аналогічні функції, як інші, більш традиційні активи.

Вперше термін «криптовалюта» було використано в 2009 році після появи пірінгової платіжної системи Bitcoin, яка була розроблена людиною або групою осіб під псевдонімом Сатосі Накамото. Термін «криптовалюта» означає прямий переклад англійського слова «cryptocurrency», тобто віртуальна валюта, захищена криптографією [1, с. 112].

На сьогодні, цей термін не має єдиного визначення. В першу чергу, криптовалюту розглядають як швидку і надійну систему платежів і грошових переказів, засновану на новітніх технологіях та невідконтрольну жодному уряду [2]. Криптовалюта – вид цифрових грошей. У ній використовуються розподілені мережі і публічно доступні журнали реєстрації угод. Ключові ідеї криптографії поєднані в них з грошовою системою заради можливості створити безпечну, анонімну та потенційно стабільну віртуальну валюту [3].

Також, під категорією «криптовалюта» розуміють вид цифрової валюти, заснований на складних обчисленнях деякої функції, яку легко перевірити зворотніми математичними діями, основною схемою емісії якої є принцип доказу виконання роботи «Proof-of-work» [4]. Криптовалюта є засобом обміну, як і «нормальні» валюти, такі як долар США, але призначена для обміну цифровою інформацією, що стало можливим завдяки певним принципам криптографії (яка використовується для забезпечення операцій та контролю над створенням нових монет) [5].

Загалом криптовалюта або як її ще називають «електротронна готівка» це віртуальна грошова одиниця, яка вимірюється в цифрових монетах (coin). Ці монети складаються з пакетів даних, зашифрованої інформації, захищеної від копіювання та підробки. Криптовалюта виробляється криптографічними алгоритмами, які потім транспортується через кіберпростір за допомогою протоколів. Більшість питань, пов'язаних із успішним прийняттям криптовалют, пов'язані з питанням, чи є вони цифровими або віртуальними валютами і як визначається їх вартість. Іншим важливим питанням є те, чи слід вважати цифрові валюти валютами чи цифровими активами.

Процес виробництва криптовалюти носить назву майнінг (mining), що передбачає собою використання виробничих потужностей комп'ютерів для пошуку правильного варіанту блока інформації з метою отримання форми емітованої криптовалюти. Криптовалюта ж спочатку формується в мережі. Вона не має фізичних носіїв і матеріального втілення.

При цьому разом з відсутністю фізичних носіїв, криптовалюта не має і забезпечення будь-якими ресурсами, типу золотовалютних резервів, ВВП та іншого. Як наслідок, обмеження її емісії закладено у дослідженнях вихідного коду, на якому будуються криптомонети, інакше, від безперервного випуску вони втратили б свою вартість і знецінилися.

На курс криптовалюти, їх вартість в переведенні на реальні гроші впливає співвідношення попиту і пропозиції на ринку. Як показує практика, спочатку обмежена кількість криптомонет, укупі з хоч і децентралізованим, але складним і енерговитратним процесом їх випуску, призводять до того, що попит, на даний момент, істотно перевищує пропозицію. Від цього курс криптовалют (принаймні, найбільш відомих і надійних) неухильно зростає, а ажіотаж навколо них з кожним днем збільшується.

Деякі науковці визначають криптовалюту як різновид електронних грошей. Однак, це різні речі, тому що кожна одиниця стандартних електронних грошей пов'язана з грошима звичайними, тобто фізичними – купюрами. І для їх трансформації в електронну валюту ці купюри необхідно

покласти на рахунок через термінал, змінивши форму їх подання. На відміну від цифрових валют, які можуть бути централізовано використовувані, розповсюджені в межах спільноти чи географічного розташування або прив'язані до фіатної валюти чи організаціям, що їх видають, криптовалюта має відмінні характеристики.

Технологія blockchain, що використовується криптовалютою, наприклад Bitcoin, є відкритою розподільною книгою, яка записує трансакції. Тобто, це безперервний ланцюг блоків інформації, єдина база даних, в якій зберігаються відомості про всі події, що відбулися з криптовалютою. Це вирішує проблему подвійного витрачання і не вимагає довірених сторонніх осіб [6]. Децентралізація дозволяє технології Blockchain збільшити потужність, забезпечити кращу безпеку і швидше регулювання. Деякі з цих особливостей є найвищим у списку недоліків традиційних фінансових систем.

Криптовалюти відрізняються від інших віртуальних валют та електронних грошей такими особливостями [7]:

- Оцінка. Будь-хто може видобувати криптовалюту. Що стосується значення електронних грошей, то воно дорівнює вартості фіатних грошей, яку фізична чи юридична особа переводить на рахунок установи чи використовує у своїх власних цілях.

- Структура. Цифрові гроші централізовані, і є група людей або комп'ютери, які контролюють онлайн-трансакції. Криптовалюти децентралізовані, і принципи їх функціонування, розвиток та функціональність залежать від волі громади їх більшості.

- Анонімність. Операції з електронною валютою вимагають персональної ідентифікації (наприклад, подання паспорта покупця та фотографії). Це не потрібно для покупки, інвестування криптовалюти та інших процесів.

- Прозорість. Криптовалюти забезпечують прозорість, оскільки в звичайних випадках кожен може бачити будь-яку трансакцію кожного

користувача, тоді як він зареєстрований у децентралізованому реєстрі (винятком із цього правила є окремі криптовалюти, які, як Monero або Zcash, створені з метою маскуванню записів, зроблених в цьому реєстрі).

– Виконання транзакцій. Розробка та функціонування операцій з криптовалютами контролюється спільнотою криптовалют. Тому малоймовірно, що користувачі криптовалюти погодяться на пропозицію про зміну структури Blockchain.

– Правові аспекти. На відміну від цифрових грошей, використання яких у більшості країн регулюються законодавством, наприклад, Директива 2009/110/ЄС в Європейському Союзі, обіг криптовалют у більшості країн законодавчо є закріплений [8].

У використанні криптовалют є багато переваг, основними з яких є:

– Децентралізація. Це робить систему Blockchain більш безпечною та потужною, що безперечно приваблює її користувачів. Також, дозволяє кожному бажуючому заробити криптовалюту.

– Неможливість підробки. На відміну від фіатної валюти, криптовалюту неможливо підробляти або здійснювати шахрайські операції.

– Дефляція. На відміну від готівки, яка з часом втрачає цінність, біткоіни та більшість інших криптонів дефляційні. Це означає, що існує фіксована кількість, яка коли-небудь буде існувати, тому в деякий невизначений термін буде технічно збільшена вартість через їх дефіцит [9].

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок що, криптовалюта – альтернативна онлайн-валюта, що абсолютно відрізняється від будь яких інших грошових коштів або активів. Це віртуальна грошова одиниця, яка вимірюється в цифрових монетах (coin). Сутність криптовалюти зумовлює її основні переваги: конфіденційність, а отже, безпека даних власників; незалежність від держави; відсутність територіальних та часових обмежень у транзакціях; низька вартість обслуговування – принципово відрізняючи її від інших видів коштів.

Серед великої кількості існуючих криптовалют, передову ланку займає Bitcoin, що у свою чергу викликав той самий резонанс під час наймовірнішого приросту курсу у 2017 році. Саме завдяки тим подіям, про біткоіни дізнались широкі маси населення, а питання його правового статусу викликало необхідність регулювання криптовалюти на державному рівні.

Слово «Bitcoin» утворено в англійській мові від «bit» — мінімальна одиниця інформації та «coin» — монета. Біткоіни діляться на дробові частини, мінімальна з яких складає 0,00000001 біткоіна. Мінімальну одиниць біткоіну часто називають Сатоші — на честь засновника цієї криптовалюти. Таким чином, 1 біткоїн = 100 млн Сатоші [10].

Біткоїн має свої переваги, які роблять його найпопулярнішою криптовалютою у світі. Як вже зазначалось, основною перевагою біткоіну, як і криптовалют взагалі, є децентралізованість валютної системи. Усі трансакції, включаючи випуск нової грошової одиниці, фіксуються в загальній історії, яка доступна кожному користувачеві. При бажанні можна простежити шлях кожної одиниці до моменту її появи. Але в системі немає даних про одержувача або відправника монет (немає доступу до персональної інформації власників гаманців).

Саме тому криптовалюту неможливо підробити, як не можна повністю видалити історію трансакцій, оскільки вона одночасно зберігається на комп'ютерах і серверах мільйонів користувачів по всьому світу. Ні банки, ні податкові, ні держава не можуть контролювати обмін грошей між гаманцями користувачів.

Біткоїн надійно захищений від підробки за допомогою алгоритму хешування, змінити який на сьогоднішній день є неможливим, так як результат хешування непередбачуваний, немає алгоритму отримання бажаного результату, крім випадкового перебору. Якщо хеш не задовольняє умові, то довільно змінюється блок службової інформації в заголовку і хеш перераховується. Зазвичай потрібна велика кількість перерахунків. Коли варіант знайдений, вузол розсилає отриманий блок іншим підключеним

вузлам, які перевіряють блок. Якщо помилок немає, то блок вважається доданим в ланцюжок і наступний блок повинен включити в себе його хеш [6].

Слід зазначити про безмежні можливості трансакцій. Кожен з власників гаманця може платити кому завгодно, де завгодно і за що завгодно. Трансакції неможливо проконтролювати або заборонити, так що можна здійснювати перекази в будь-яку точку світу, де б не перебував інший користувач з гаманцем криптовалюти. Біткоїн працює як «жива готівка», поєднуючи в собі функції електронної комерції.

Однією з головних переваг біткоїну, як і криптовалюти взагалі, є те, що він захищений від інфляції: процедура емісії налаштована так, щоб генерувати встановлену кількість грошових одиниць в певний проміжок часу, так як запрограмована на зменшення кількості віртуальних грошей в обороті приблизно в два рази на чотири роки. У підсумку, коли емісія нових Bitcoin припиниться, майнери будуть замість нових монет отримувати комісію від проведення операцій [11].

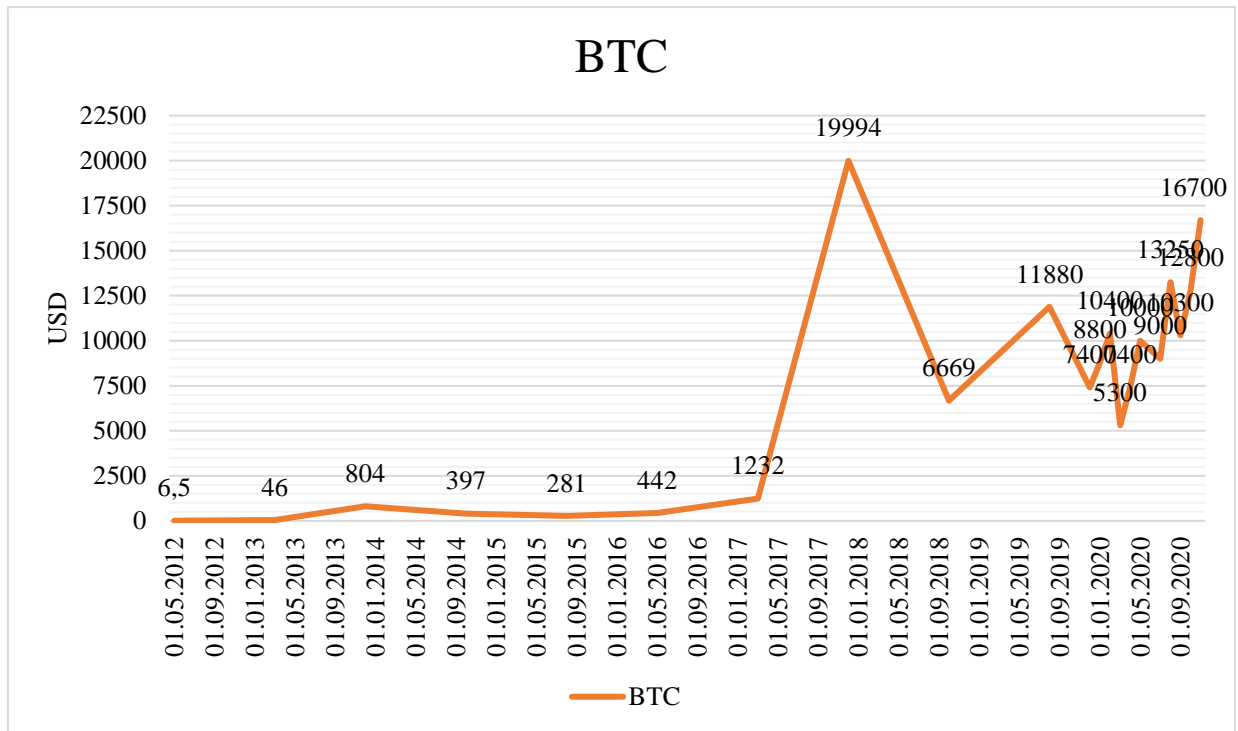
На сьогодні, платежі за допомогою біткоїнів проводяться без комісії. Крім того, існують процесингові компанії, які допомагають торговцям в здійсненні трансакцій, переводячи криптовалюту в фіатні валюти, які відправляються безпосередньо на рахунки підприємців день-у-день. Так як ці сервіси засновані на біткоїнах, вони пропонують комісії набагато нижче, ніж при використанні PayPal або його аналогів.

Розглядаючи біткоїни необхідно вказати і на певні їх недоліки. Так, незважаючи на розвиток використання біткоїнів у світі, така платіжна система ще не отримала масштабного поширення у «офіційному» світі. Використовувати біткоїни для розрахунків поки можна лише в певних сферах. Однак, поширення біткоїну як платіжної системи у всі сфери людського життя це лише питання часу.

Ще одним недоліком вважають і курсові коливання біткоїну. Оскільки в системі біткоїнів випущено ще досить невелика кількість монет, то будь-які

великі угоди можуть викликати досить сильні курсові коливання, що небезпечно для інших учасників системи.

Наприклад, за даними різноманітних бірж криптовалют, ми сформували графік коливання курсу біткоіна відносно долара США.

Графік 1. Коливання курсу біткоіна відносно долара США

Проаналізувавши Графік 1, ми можемо зробити висновок, що курс біткоіну встановлюється ринком, і при настанні якихось глобальних фундаментальних обставин може впасти до мінімуму або встановити новий історичний максимум. Ніхто не може гарантувати, що такого не станеться або точно спрогнозувати результат коливань. Крім того, біткоїн – це валюта нічим не підкріплена, крім обчислювальних потужностей, використовуваних для його створення.

Таким чином, у 2010 році була здійснена купівля двох піц за 10 000 BTC американцем Ласло Гейнцем. Переказ колосальної суми криптовалюти за доставку піци увійшов в історію не лише через не

найкращу інвестицію, але й завдяки тому, що це стало першою комерційною трансакцією в історії біткоїна. До цього ніхто не купував товари чи послуги за криптовалюту [12]. Завдяки повній відкритості біткоїн-мережі, операцію навіть зараз можна переглянути на сайті блокчейну з історією трансакцій [13].

Еквівалент виплаченої суми на той час становив близько \$40, проте якщо ж рахувати за курсом на момент створення нашої роботи, дві піци обійшлися панові Гейніцу приблизно у 190 мільйонів американських доларів.

Протягом 2010 року Ласло придбав піци ще на 100 000 BTC — або майже на два мільярди доларів за теперішнім курсом [12].

Вище зазначена подія чітко вказує на те, що навіть якщо технологію спочатку мало хто сприймає всерйоз, у майбутньому все може радикально змінитися.

Власники біткоїнів, як показує практика торгівлі на біржах не мають ніяких гарантій, що вони хоча б зможуть повернути свої кошти, які в них вклали. Проте не зважаючи на зазначене, інвестування в криптовалюту або її використання від цього факту не зменшується.

У цьому випадку, це дозволяє забезпечити не підконтрольність національним органам влади торгівлі такими товарами, як зброя, наркотики та інше. У свою чергу існує значна вірогідність використання криптовалюти особами задля фінансування злочинних угруповань, враховуючи той факт, що криптовалюта надає можливість обійти обмеження світової банківської системи, встановлені для боротьби з тероризмом і відмиванням грошей. Слід наголосити на тому, що статтею 209 та 209-1 Кримінального кодексу України передбачено відповідальність за легалізацію доходів, одержаних злочинним шляхом та умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму [14].

У випадку розвитку таких відносин можуть бути встановлені державні заборони на використання криптовалют. Можлива також державна заборона

використання платіжної системи біткоїнів у певній сфері, наприклад, як засіб оплати за певні товари і послуги.

З одного боку криптовалюта базується на принципово новій технології, потенціал якої не є повністю зрозумілим. З іншого боку, принаймні в поточній формі, вона повноцінно виконує аналогічні функції, як інші, більш традиційні активи.

1.2. Сфери використання криптовалюти та її представленість на ринку

На сьогодні ринок криптовалют успішно функціонує, на якому можна проаналізувати динаміку попиту, пропозиції та вартості. Кількість криптовалют, доступних в Інтернеті, станом на 2020 рік, становить більше 2,3 тис. і їх кількість росте. Нові криптовалюти можуть бути створені у будь-який час.

Вартість криптовалюти Bitcoin сягає близько ~19,8 тисяч доларів. Ринкова капіталізація біткоїнів становить близько ~280 млрд доларів США, а кількість монет в обігу системи становить понад 21 млн [15]. Деякі економісти пов'язують ріст ціни біткоїнів з підвищенням попиту на цю криптовалюту в Китаї, хоча влада країни обмежила її використання через ризик застосування біткоїнів як каналу для виведення грошей з країни. Тому це ніяким чином неможливо розцінювати як основний фактор. Слід зазначити, що за допомогою спеціальних обмінних пунктів в онлайн-мережах або через брокерів криптовалюту можна обміняти на основні валюти світу, наприклад долари США.

Таким чином, на сьогодні, серед великої кількості криптовалют у світі, біткоїн є найпоширенішою та найдорожчою криптовалютою. Ця віртуальна валюта є децентралізованою, всі операції з її участю анонімні, а центр емісії відсутній.

Проаналізувавши дані на сайті «Prostocoin» ми склали діаграму кількісного використання біткоїнів як засобу платежу магазинами чи сервісами. Навіть під час формування цієї діаграми кількість сервісів, що пропонують для оплати використовувати біткоїни зростала. Насамперед сфера використання криптовалюти не обмежується чимось конкретним, а знаходить свою нішу там де для цього є сприятливі умови. Серед найпопулярніших сервісів є можливість оплатити біткоїнами техніку та аксесуари, одяг та звичайно ІТ послуги, враховуючи стрімкий розвиток інтернет-магазинів використання нового типу «грошей» значно спрощує процес оплати та швидкість транзакцій (діаграма 1) [16]. Беручи до уваги факт розповсюдження використання таких видів платежів від друкарень до юридичних послуг, постає гостра необхідність законодавчого визначення криптовалюти на даний момент.

Діаграма 1. Сфери використання біткоїну в Україні

Більш прикладною інформацією є факт сплати рахунку у кафе за криптовалютою. 26.08.2017 року була здійснена оплата за чеком. Киянин домовився з власником закладу про оплату рахунку у Bitcoin. Не відходячи від каси, був створений гаманець, розрахований курс відповідно до даних біржі і рахунок сплачений. Вартість рахунку складала 172 грн., на той момент курс одного біткоіну до гривні складав 1:106000, що за розрахунком пропорційності склав 0,0016 BTC [17].

Слід також зазначити, що на основі вище приведеного факту розрахунку за криптовалютою, українські юристи спробували створити легальну стратегію прийому криптовалютних платежів. Прийом криптовалют мав передбачати в тому числі і прозорість податкових відрахувань. За висловлюваннями юристів, розроблена система підходила б переважно для фізичної особи-підприємця на єдиному податку. Суть виражено в наступному припущенні, що фізична особа-підприємець є зацікавленою у використанні криптовалют і втілювала б «Програму розвитку обороту криптовалют в Україні». В рамках цієї програми клієнт міг би отримувати безкоштовно страви від кафе за умови безоплатної передачі криптовалюти на гаманець фізичної особи-підприємця. Систему оплати передбачалося оформити у вигляді публічного договору. Безпосередньо заклад у свою чергу інформував би про факт безкоштовної передачі криптовалюти, який означав би, що клієнти беруть участь у програмі та їхні дії спрямовані на розвиток системи блокчейн та її популяризацію. У свою чергу, підприємець мав укладати зі своїм кафе договір промислового кейтерингу та зобов'язувався оплачувати в гривні за безготівковим розрахунком страви необмеженого кола осіб, які безкоштовно передають відправляють криптовалюту. Таким чином клієнт міг би переводити на гаманець фізичної особи-підприємця криптовалюту безкоштовно в рамках програми. В обов'язковому порядку власник гаманця зобов'язувався зазначати це в обліку і сплачувати податки. Основна ідея полягала в тому, що незважаючи на заяви фінансових регуляторів, є легальні способи прийому криптовалют [18].

Однак вважаємо дану спробу організувати легальний процес прийому криптовалюти як вид оплати за товар чи послуги логічно не доцільним у зв'язку із відносною складністю виконання та вузьким спектром охоплених видів юридично зареєстрованих осіб.

Необхідно також звернути увагу на той факт, що саме в Україні вперше у світі була проведена електронна трансатлантична угода за договором придбання нерухомості з використанням смарт-контракту на блокчейні Ethereum. Сума угоди в еквіваленті становила 60 тисяч доларів.

Власник квартири, що проживає в Нью-Йорку, продавав квартиру в Києві через представника. Власником криптовалюти виступила американська компанія Velton/Zegelman, платформою для угоди став стартап Proru в Кремнієвій долині. Столичну квартиру «обміняли» на суму еквівалентну в криптовалюті згідно з договором міні, попередньо уклавши смарт-контракт.

Перед тим, як укласти угоду через блокчейн, сторони відповідно уклали смарт-контракт. Адреса смарт-контракту відображається в договорі, який вноситься безпосередньо до реєстру нерухомості і в блокчейн Ethereum.

Продавець і покупець на платформі Proru завізували контрактний намір, на підставі якого криптовалюту перевели на депозит.

Після цього юристи підготували необхідні документи по угоді купівлі-продажу, були замовлені акти оцінки нерухомості, виписані довіреності сторонам, також проведена нотаріальна угода. Після внесення до реєстру змін в праві власності з нього отримали виписку. Її, в свою чергу, «занурили» в систему, що дало можливість розблокувати смарт-контракт і перевести продавцеві потрібну суму [19].

Таким чином, робимо висновок, що досить серйозний прецедент на використання криптовалюти як засобу розрахунку виник ще у 2017 році, тому його неможливо було ігнорувати у подальшому. Слід також враховувати той факт, що угода була проведена цілком легально, зареєстрованою юридичною фірмою в Україні, але законодавчого підґрунтя

для оподаткування платежів з використанням криптовалюти на той час, так і зараз — не існує.

Зокрема, криптовалюта існує на території України не лише як засіб розрахунку, враховуючи невизначеність її правового статусу, активно розвивається тінова сфера бірж та інвестицій. Проте, називати її тіньовою чи нелегальною – питання залишається відкритим, адже це завдання фінансових регуляторів.

Криптовалютная біржа — це майданчик на якому користувач може купувати і продавати цифрові валюти в режимі онлайн. Крім торгівлі криптовалютою, криптобіржі також надають можливість зберігати монети на особистих гаманцях. Принцип функціонування таких майданчиків аналогічний валютним, товарним та фондовим ринкам України – ціни визначаються ринком, за принципом «пропозиція/попит» для кожного токена.

Враховуючи той факт, що криптовалюта не потребує фізичного підтвердження або емісії, територіально біржі для її торгівлі можуть бути зареєстровані у будь-якому місці. Зокрема нижче представлені топ-10 найпопулярніших онлайн сервісів для торгів криптовалютами:

1. Binance — один з найбільших міжнародних онлайн-сервісів обміну цифрових валют. Десятки криптоактивів обмінюються як між собою, або на фіатні гроші. Binance була заснована в 2017 році зі штаб-квартирою в Гонконгу, а вже за півроку роботи Binance увійшла в список найбільших майданчиків за обсягом торгів криптовалютою.

Binance є зразково-показовим прикладом того, якими мають бути реальні біржі криптовалюти. Спочатку ресурс взагалі не працював з фіатними коштами. Добовий обіг криптобіржі Binance в середньому один мільярд американських доларів, а в піку торгівлі він доходив і до чотирьох мільярдів [20].

2. Bittmex — біржа криптовалют і торгова платформа для деривативів. Вона належить і управляється компанією HDR Global Trading

Limited, яка зареєстрована на Сейшельських островах і має офіси по всьому світу. Платформа зберігає більшу частину цифрових активів на «холодних гаманцях».

Клієнтам тут надається великий вибір криптовалютних пар та високий рівень безпеки. Поповнення і зняття коштів з депозиту торгового майданчика відбувається без комісії та можливість обміну віртуальних грошей на фіатні за прийнятним курсом. Можливість вивести кошти є лише тільки після завершення перевірки облікового запису. Жителі деяких американських штатів, взагалі не мають права реєструватися на цьому майданчику через особливості місцевого законодавства. Мінімальний обсяг торгової операції на еквівалентний 0.00005 BTC [21].

3. Kraken — онлайн-сервіс обміну цифрових валют, зареєстрований в США. Станом на грудень 2019 року сумарний обсяг торгів становив близько 13% світового обороту. Біржа Kraken це один із старожилів криптовалютного ринку. Сервіс відрізняється високим ступенем надійності і бездоганною репутацією. Kraken одна з перших бірж, що пройшли криптографічний аудит. Тут можна обмінювати біткоіни на фіатні гроші, в тому числі і канадський долар, а серед віртуальних активів немає сумнівних монет. Гнучка система верифікації складається з чотирьох рівнів, і є обов'язковою для всіх акаунтів [22].

4. Bybit — біржа криптовалютних деривативів, яка почала працювати в кінці 2018 року. Вона надає трейдерам можливість торгувати безстроковими контрактами Bitcoin і Ethereum з кредитним плечем до 100:1. За короткий час своєї роботи біржа суттєво збільшила ліквідність [23].

5. Coinbase — це платформа обміну цифрових валют зі штаб-квартирою в Сан-Франциско, Каліфорнія, США. Біржа відіграє роль посередника при обміні біткоінів, Bitcoin Cash, Ethereum, Ethereum Classic, Litecoin, Tezos та багатьох інших криптоактивів, з фіатними валютами приблизно в 32 країнах, а також трансакції та зберігання біткоінів у 190 країнах світу. Онлайн-платформа Coinbase це гаманець, обмін та інструменти

торгівлі для трейдерів. Головна мета її творців зробити Coinbase провідним світовим брендом, що допомагає людям конвертувати цифрову валюту в місцеву валюту і навпаки. Сервіс привертає увагу великого бізнесу, і не раз був відзначений фінансовими оглядачами на сторінках Bloomberg, The New-York Times та інших ЗМІ [24].

6. EXMO — торговий майданчик, що користується попитом жителів країн Східної Європи опціоном обміну криптовалюти на місцеві валюти. Такі як: Російський рубль, Українська гривня, Польський злотий, Турецька ліра.

Відповідно існують торгові пари з американським долларом і євро. Підтримується сервіс, що дозволяє бізнесменам приймати плату за товари та послуги цифровими грошима, а також позабіржові угоди, трейдинг за допомогою крос-платформних торгових ботів [25].

7. LocalBitcoins — проект що не має аналогів. На цій унікальній криптобіржі користувачі укладають угоди між собою без посередництва адміністрації сайту. Верифікація обов'язкова для всіх клієнтів. Існує можливість купити і продати біткоіни за вигідним курсом та низькою комісією з різноманітними способами оплати угоди. Сервіс працює в багатьох країнах і в кожній з них підтримується банківський переказ в національній валюті та інші популярні в цьому регіоні платіжні системи. Кожному з користувачів надається адреса біткоін-депозиту для проведення операцій купівлі-продажу. Інші криптовалюти не підтримуються [26].

8. Probit — це молодий, динамічний проект з великим функціоналом і можливістю заробітку за рахунок регулярних «подарунків» певної частини криптовалют. Платформа має свої особливості, зокрема: проста реєстрація та відсутність обов'язкової верифікації. Вигідна реферальна програма: до 30% реферальних бонусів [27].

9. Poloniex — криптовалютна біржа, що відрізняється суворими правилами безпеки і наявністю маржинальної торгівлі. Існує можливість взяти кредит для торгівлі або надати в користування під відсотки

криптовалюту іншим користувачам. Платформа має вибір обмінних пар і мобільний додаток [28].

10. HitBTC — сервіс вже 6 років працює на ринку криптоіндустрії. Відрізняється продуманим функціоналом, великим вибором торгових інструментів і обмінних пар. Підтвердження особистості є обов'язковим тільки для трейдерів, що працюють з фіатними валютами [29].

Не зважаючи на безліч існуючих криптовалют, завжди є основні криптоактиви, що сумарно становлять найбільший обіг торгів на всіх біржах світу. З них основними є:

– BTC (bitcoin) — пірінгова платіжна система, яка використовує одноіменну одиницю для обліку операцій. Для забезпечення функціонування і захисту системи використовуються криптографічні методи, але при цьому вся інформація про трансакції між адресами в системі доступна у відкритому вигляді. Найменша величина дроблення 10^8 [30].

– ETH (Ethereum) — криптовалюта і платформа для створення децентралізованих онлайн-сервісів на базі блокчейна (децентралізованих додатків), що працюють на базі розумних контрактів. Реалізована як єдина децентралізована віртуальна машина. Концепт був запропонований в кінці 2013 року, мережа була запущена 30 липня 2015 року [31].

– XRP (Ripple) — криптовалютна платформа для платіжних систем, орієнтована на операціях з обміном валют без зворотних платежів. Розроблено компанією Ripple. Особливістю є консенсусний реєстр. Система запущена в 2012 році. Протокол підтримує «маркери», що представляють фіатні гроші, криптовалюту, біржові товари або інші об'єкти. За своєю суттю Ripple базується на відкритій розділеній базі даних, використовує процес узгодження, що дозволяє робити обмін в розподіленому процесі. Внутрішня криптовалюта мережі Ripple іменується XRP [32].

– LTC (litecoin) — однорангова інтернет-валюта, яка включає в себе, майже нульові по вартості платежі в будь-яку точку світу. Litecoin — це відкритий вихідний код, глобальна платіжна мережа, яка повністю

децентралізована і не має контролю з боку будь-яких центральних систем влади.

Математика захищає мережу і уповноважує людей управляти своїми власними фінансами. Litecoin відрізняється більш швидким часом підтвердження трансакцій і підвищеною ефективністю зберігання, ніж ведуча, заснована на математиці валюта. З серйозної галузевою підтримкою, торговим оборотом і ліквідністю, Litecoin є перевіреним засобом для комерції на зразок біткоїну.

Для забезпечення функціонування і захисту системи використовуються криптографічні методи. Криптоактив, що був розроблений у червні 2017 Фінтех-компанією SmartContract з Сан-Франциско і описується розробниками як міжплатформне програмне забезпечення на системі блокчейн, призначене для з'єднання смарт-контрактів з зовнішніми джерелами даних, такими як канали даних [33].

В основному, вище зазначені криптоактиви торгуються на біржах в парі до долара (USD), або до Bitcoin (BTC). Наприклад: BTC / USD, ETH / USD, XRP / BTC, ETH / USD.

Біржа Binance є однією з найбільш популярних криптобірж серед трейдерів в Україні та світі, створена в Китаї. На ній використовується більше 740 різних криптовалютних та фіатних пар.

Для того, щоб почати на ній торгувати, достатньо 10\$, заводити гроші можна прямо на біржу через будь-який онлайн гаманець або ж через обмінники (bestchange).

Основне призначення сайту Bestchange — це порівняння обмінних пунктів з різних напрямків з метою знаходження найбільш вигідних пропозицій в реальному часі. Є функції конвертера, калькулятора, система відгуків, претензій і видачі бонусів. Також є статистика про курси криптовалюти. Функція «подвійний обмін» підбирає схему з двох обмінів через транзитну валюту [34].

Після поповнення гаманця з криптоактивами можна обмінюватися на будь-яку валюту в біржі. Для цього необхідно вибрати валютну пару, з якою надалі буде здійснюватися обмін або інвестиція. До кожної валютної пари прив'язаний графік на самій біржі, за якими проводиться технічний аналіз та вибудовується стратегія торгівлі.

Вважаємо за необхідне наголосити на тому, що, на відміну від декотрих країн, законодавство в Україні на даний момент не блокує розвиток криптовалют. Не існує жодного закону чи нормативно-правового акту який забороняє володіти криптовалютою. У той же час, відсутність регуляції загалом обмежує можливості для інвестицій, у зв'язку з тим, що створює так звану сіру зону без інфраструктури, гарантій, практики вирішення суперечок або чіткого алгоритму в судовій системі.

На даний момент, в Україні існують власні криптобіржі, тобто, придбати криптовалюту можливо використовуючи при цьому виключно український ресурс.

Ще у 2015 році виникла одна з перших і найбільших українських публічних бірж криптовалют — KUNA. Сьогодні вона пропонує 31 обмінну пару, більшість з яких — це різні криптовалюти до гривні, що дає можливість використовувати національну валюту як спосіб розрахунку або обміну на криптовалюту [35].

Українська біржа, яка є однією з найбільших у Східній Європі — EXMO. Головною особливістю є велика кількість доступних валютних пар для торгів — 164 [36].

CEX.io — яскравий приклад однієї із найстабільніших криптовалютних майданчиків у світі, не зважаючи на іноземну юрисдикцію, а саме країна реєстрації цієї біржі є Британія, один із головних офісів розташований у Києві [37].

Представленість криптовалют в Україні не обмежується лише іноземними ресурсами та розробками. На сьогоднішній день існують виключно українські проекти зазначені нижче.

Карбованець (Karbo) — представляє собою децентралізовану однорангову пірінгову мережу для обміну, що в свою чергу не має емітента та централізованого управління, а також гарантує анонімність та конфіденційність операцій у відсутності будь-яких регуляторів або посередників.

Як зазначають автори проекту технологія захищена криптографічною інформацією, а Карбованці представляють собою одиницю обміну, тобто інформації. Технологія блокчейн використана для захищення від копіювання та підробки. Інакше кажучи Карбованець це цифрові інтернет-гроші, тобто криптовалюта, така як Bitcoin, являючись українською розробкою та конфіденційною завдяки технології Cryptonote, де головною особливістю є приватність, адже це право кожної людини.

Використовуючи принцип адаптивних параметрів, Карбованець успадкував адаптивний розмір блоку та адаптивну складність, що була вдосконалена розробниками та забезпечує стабільну емісію, що робить карбованці твердими грошима, адже скільки би потужностей не використовували на видобуток криптовалюти, емісія відбудуватиметься із заданою швидкістю, таким чином обмежуючи вірогідність її дефляції. Слід зазначити, що в технології також передбачена адаптивна комісія мережі, що залишається на одному рівні незалежно від ціни на криптовалюту, таким чином врегульовуючи трансакційні витрати на стабільному рівні [37].

CryptoPosCommerce — це українська криптовалютна платіжна система реального часу, що забезпечує проведення мультивалютних криптопереказів через інтернет та проведення криптопереказів у роздрібних пунктах торгівлі або поповнення карток через криптомати [38].

Richamster — це українська криптовалютна біржка головною метою якої є розроблений інструментарій для комфортних та безпечних торгів криптовалютами. Майданчик має відповідні параметри безпеки для користувачів, що у свою чергу гарантують безпеку коштів власників. Забезпечені відповідні заходи по виявленню, фіксації та боротьбі з усіма

факторами ризику, які можуть бути класифіковані як злочинні чи несанкціоновані [39].

Важливо наголосити на тому, що криптовалюти біржі не несуть жодних гарантій щодо ліквідності ваших інвестицій чи стабільності тієї криптовалюти з якою необхідно буде працювати. Проте, це лише підтверджує ідею криптовалюти та роботи з нею в умовах сьогодення.

1.3. Сучасний стан правового регулювання криптовалюти як об'єкта оподаткування в Україні

На даний момент питання визначення статусу криптовалюти знаходиться у правовому вакуумі. Не зважаючи на невизначеність криптовалюти законодавством в нашій державі, використання її від цього не зменшується.

Проте, для того щоб більш повно розуміти питання «правового регулювання криптовалюти» слід звернути увагу на підґрунтя та розібратися з науковим визначенням «правового регулювання» загалом.

Слід наголосити на тому, що поняття «правове регулювання» досліджували науковці протягом останніх десятиріч, серед яких можна виділити: Скакун О.Ф., Рабінович П.М., Комзюк А.Т., Шопіна І.М., Пацурківський П.С., Сабецький Б.В., В.П. Плавич, С.М. Чистов .

Зокрема, у підручнику «Теорія держави і права» Скакун О.Ф. однією із перших науковців дала визначення поняттю «правове регулювання», що повно та лаконічно передає суть і правове підґрунтя. Відповідно, «правове регулювання» — це здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону і розвиток [40].

Також науковець наголошує на тому, що види правового регулювання розрізняють за «обсягом» суспільних відносин, на які воно поширюється, тобто це нормативне (загальне) та індивідуальне регулювання.

Нормативне регулювання — це впорядкування поведінки людей за допомогою нормативно-правових актів, розрахованих на їх багаторазове застосування за наявності передбачених ними обставин. Тобто обсяг суспільних відносин, на які поширюється нормативне правове регулювання, є кількісно невизначеним.

Індивідуальне регулювання — це впорядкування поведінки людей за допомогою актів застосування норм права, тобто індивідуальних рішень, розрахованих на одну конкретну життєву ситуацію, одну особу [40].

Рабінович П.М. підкреслив, що правове регулювання — це здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони і розвитку [41].

Комзюк А.Т. вважає, що правове регулювання — це специфічний вплив, який здійснюється правом як особливим нормативним інституційним регулятором. При цьому правове регулювання має цілеспрямований, організаційний, результативний характер і здійснюється за допомогою цілісної системи засобів, що реально виражають саму матерію права як нормативного інституту утворення – регулятора [42].

Шопіна І.М. порушує питання розуміння співвідношення правового впливу та правового регулювання, наголошуючи на тому, що воно має значні відмінності у залежності від наступних критеріїв:

- від панування концепції позитивного чи природного права у роботах певних дослідників;
- від розуміння ролі держави у захисті загальносуспільних інтересів;
- від особливостей підходу до структури механізму правового регулювання та механізму правового впливу;
- від визнання думки щодо наявності в нашій державі прецеденту як джерела права.

Таким чином, для дослідників, які визнають пріоритет концепції позитивного права, вважають, що держава захищає загальносуспільні

інтереси, вважають, що правова культура, правова свідомість та ін. входять до механізму правового регулювання, і не заперечують використання прецедентів як джерел права, правовий вплив і правове регулювання можуть виступати як тотожні.

У той же час заперечення одного із визначених вище критеріїв призводить до виникнення розмежування між правовим впливом і правовим регулюванням [43].

На думку Пацурківського П.С., за своєю сутністю розуміння правового регулювання як процесу, що має своїм наслідком здійснення правового впливу, відповідає інституційному підходу в праві — спеціально-юридичному способу наукового осмислення правової дійсності, за якого якому право розглядається з точки зору юридично належного, тобто в якості певним чином структурованого утворення юридичних норм та інститутів, метою яких є здійснення регулятивного впливу на суспільну практику [44].

Сабецький Б.В., вважає, що правове регулювання — це закріплення у правових нормах певного рівня суспільних відносин, забезпечення їх стабільності через постійний контроль, відновлення правовими засобами їх порушень, приведення їх у відповідність з існуючими нормами права [45].

В.П. Плавич у своїй праці говорить про те, що: правове регулювання — це здійснюване державою за допомогою права і сукупністю правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток» [46].

С.М. Чистов наголошує, що правове регулювання — це діяльність держави щодо встановлення обов'язкових для виконання юридичних норм (правил) поведінки суб'єктів права [47].

Таким чином, проаналізувавши вище зазначений матеріал, приходимо до висновку що поняття «правове регулювання» розглядається науковцями з декількох підходів:

- як поняття з правовим підґрунтям (Скакун О.Ф.);

- «вплив» за допомогою правових методів (Рабінович П.М., Комзюк А.Т.);
- в залежності від позначених критеріїв відрізняється саме поняття «правове регулювання» від «правового впливу» (Шопіна І.М.);
- як процес, що має своїм наслідком правовий вплив (Пацурківський П.С.);
- як здійснення державою упорядкування суспільних відносин (В.П. Плавич);
- діяльність держави у встановленні обов'язкових до виконання юридичних норм (Чистов С.М.);

Питання «правового регулювання криптовалюти» відповідно з'явилося відносно нещодавно з виникненням самої криптовалюти, чому вже були присвячені праці багатьох науковців.

Проте, основна ідея в тому, що єдиного або нормативно визначеного, повного поняття «правового регулювання криптовалюти» не існує.

У зв'язку з чим, вважаємо доцільним та логічно виправданим провести власний аналіз заяв фінансових регуляторів, запропонованих законопроектів у ВРУ на основі якого сформулювати своє власне, науково обґрунтоване бачення даного питання.

Регулятор фінансового ринку в Україні стверджує, що криптовалюта у межах нашої держави не є платіжним інструментом. Виходячи з цього, використовувати її задля оплати послуг або будь-яких покупок не можна.

Проте, проаналізувавши цю ситуацію з іншої сторони, то ні Національний Банк України, ні Верховна Рада України, ні Міністерство фінансів до цього часу не спроміглися дати логічних пояснень, чим є криптографічна валюта і який вона має статус на території України.

Ніякої законодавчо обґрунтованої заборони на Bitcoin в Україні немає. Тому розрахуватись криптовалютою за якусь послугу чи товар, без її обміну на гривні, абсолютно реально. Щодня її починають приймати до оплати все більше торговельних майданчиків і магазинів.

У свою чергу слід зазначити, що Україна стала першою державою на пострадянському просторі, яка розробила проекти законів про регулювання обігу криптовалют і правовідносин в новій галузі, проте жоден з них не був прийнятий та наразі всі вони відкликані. Процес становлення правового статусу криптовалюти в Україні є триваючим, для більш детально ознайомлення сформовано узагальнену таблицю (таблиця 1).

Дата	Законодавчий акт	Зміст
08.12.2014	Лист НБУ № 29-208/72889 (наразі втратив чинність) [48].	НБУ наголошував, що уповноважені банки не мають правових підстав для зарахування іноземної валюти, отриманої від продажу біткоїнів за кордон і застерігає фізичних і юридичних осіб від використання цієї валюти.
10.11.2014	Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin (на даний момент доповнення не актуальне) [49].	Визначалося, що операції з «віртуальною валютою/криптовалютою "Bitcoin"» відносяться до операцій з торгівлі іноземною валютою. Також визначається, що Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості, а діяльність з купівлі-продажу Bitcoin за долари США або іншу іноземну валюту має ознаки функціонування так званих «фінансових пірамід».
09.11.2016	Схвалення НБУ дорожньої	НБУ схвалює дорожню карту

	карти «Cashless economy» (в умовах сьогодення питання залишилося на стадії становлення) [50].	«Cashless economy», в якій згадується впровадження Блокчейну в Україні. Враховуючи це, деякі державні реєстри планувалося перевести на технологію Блокчейн.
30.11.2017	Спільна заява НБУ та НАЦКОМФІНПОСЛУГ (оновлено 04.03.2018 без суттєвих змін) [51].	На офіційних сайтах НБУ, НАЦКОМФІНПОСЛУГ, з'явилась інформація щодо застосування криптовалют на території України відповідно до якої криптовалюта не може бути визнана грошима, валютою або законним платіжним засобом, не є валютною цінністю, електронними грошима, цінним папером.
06.10.2017	Зареєстровано законопроект №7183 «Про обіг криптовалют в Україні» (проект відкликано) [52].	У статті 8 зазначеного акту передбачено, що оподаткуванню у відповідності до вимог чинного законодавства України підлягає лише дохід отриманий отриманий криптовалютною біржою від здійснення криптовалютних операцій.
10.10.2017	До ВРУ було надіслано альтернативний законопроект № 7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалют та їх	Було запропоновано визначити криптовалюту як децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений у цифровому вигляді та

	похідних в Україні» (проект відкликано) [53].	функціонує як засіб обміну. Проектом передбачалося встановити можливі фактори для розвитку криптовалют в Україні, для здійснення операцій з ними, стабільної роботи бірж з обміну криптовалют та роботи майнерів у правовому полі. Вноситься можливість надання преференцій для користувачів ринку задля стимулювання нової криптоекономіки.
19.06.2018	Лист Держспецзв'язку № 04/02/02-1909 (інформація залишилася без змін) [54].	Було визначено, що майнінг криптовалют не відноситься до ліцензованих видів послуг.
14.09.2018	Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні (проект відкликано) [55].	Проектом закону було передбачено що якщо суб'єктом операцій з криптовалютою, як нематеріальним активом, є фізична особа, то операції з продажу криптовалюти оподатковуються податком на доходи фізичних осіб (18 %) та військовим збором (1,5 %).
15.11.2019	Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу	Законопроектом передбачено внесення змін до Податкового кодексу України. Зокрема

	України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами (Надано для ознайомлення Верховній Раді України) [56].	враховано визначення понять «криптовалюти» та похідних від цього, запропоновані ставки оподаткування відносно діючого Податкового кодексу України та зі змінами впровадженими щодо криптовалюти. Визначено тлумачення фінансового результату від операцій з криптовалютою.
02.12.2020	Проект Закону про віртуальні активи [57].	Законопроектом передбачено внесення змін до Цивільного кодексу України визначаючи поняття «Віртуальний актив», «Система обігу віртуальних активів». Пропонується внести зміни до статті 4 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та зазначити, що фінансовими послугами вважаються такі, що пов'язані з криптовалютою.

Таблиця 1. Процес правового становлення криптовалюти в Україні.

Проаналізувавши вищенаведене узагальнення, можемо зробити висновок, що питання правового статусу криптовалюти залишається відкритим. Починаючи з 2014 року серед роз'яснень Національного Банку України можна виділити лише категоричну позицію щодо криптовалют та їх

використання банками або будь-якими фінансовими структурами, проте два роки по тому була спроба впровадити щось на кшталт «своїї» системи блокчейн в декотрі державні реєстри саме через її відносну досконалість та новизну в сучасному світі.

Ситуація не змінилася і протягом наступного року вже спільно від Національного банку України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг було наголошено, що на території України криптовалюта не може бути визнана грошима чи будь-якими похідними від цього поняття та попередили, що вкладання особистих коштів у криптовалюту є особистим ризиком кожного.

Проте використання криптовалюти та її входження в суспільство від цього не зменшилось і в 2017 році до Верховної Ради України було подано законопроект «Про обіг криптовалюти в Україні» [52], що передбачав визначення поняття криптовалюти та її похідних, було запропоновано внести зміни до Закону України «Про Національний банк України» статті 7, що поклали б на НБУ функцію регулятора та моніторингу усіх криптовалютних трансакцій, а оподаткування криптовалютної біржі відбувалося б відносно чинного законодавства.

Цього ж року було подано альтернативний законопроект «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» [53]. Пропонувалося визначити криптовалюту як децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений у цифровому вигляді та функціонувати як засіб обміну. Проектом передбачалося встановити можливі фактори для розвитку криптовалют в Україні, для здійснення операцій з ними, стабільної роботи бірж з обміну криптовалют та роботи майнерів у правовому полі.

Пропонувалася можливість надання преференцій для користувачів ринку задля стимулювання нової криптоекономіки. У 2018 році у Верховній Раді України було також зареєстровано Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування

операцій з віртуальними активами в Україні» яким передбачалося оподаткування операцій з криптовалютою як ПДФО та війсьним збором. Але залишається відкритим питання яким саме чином буде визначатися база оподаткування операцій з продажу криптовалюти чи вартість криптовалюти, оскільки офіційно держава не врегульовує ціну криптовалюти, а сам її курс може змінюватися декілька разів на день. Крім того актуальним залишилося питання про обґрунтованість розміру такої ставки.

У 2020 році у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект «Про віртуальні активи». За шість місяців законопроект подолав декілька стадій, включаючи відкликання та повернення допрацьованого матеріалу, який було передано на розгляд. Таким чином, 02.12.2020 Верховною Радою України було прийнято законопроект у першому читанні.

Слід наголосити на тому, що після доопрацювання законопроекту, була видалена значна частина нормативного матеріалу, що ставить під сумнів доцільність прийняття такого закону. Враховуючи той факт, що законопроект містить у собі досить вузький перелік понять та доповнень, робимо висновок що фундаментальних зрушень у сфері податкового обігу криптовалюти від поточних нововведень не настане.

Таким чином, вважаємо за необхідне, дати своє власне, теоретично та науково обґрунтоване визначення правового регулювання криптовалюти. На нашу думку, правове регулювання криптовалюти — це здійснюваний за допомогою державних регуляторів процес з упорядкування суспільних відносин у сфері обігу та оподаткування криптовалюти.

Слід наголосити на тому, що на даний момент жодні норми чинного законодавства не можуть бути поширені на регулювання криптовалюти.

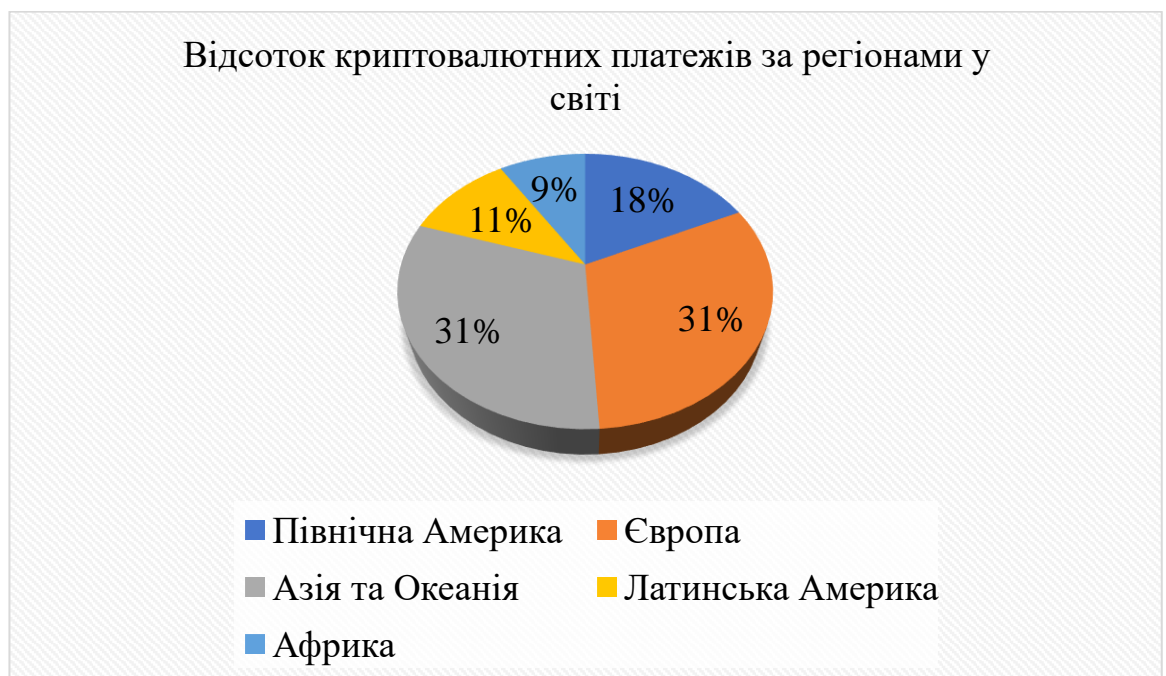
Сукупність проаналізованого матеріалу визначає необхідність переймання досвіду інших країн для удосконалення діючого законодавства та формування стратегій розвитку на майбутнє, що частково або повністю впоралися з правовим регулюванням криптовалюти та її оподаткуванням.

РОЗДІЛ II. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО–ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТИ ЯК ОБ’ЄКТА ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНИ

2.1. Міжнародний досвід правового регулювання обігу криптовалюти як об’єкта оподаткування

Сукупність проаналізованого матеріалу визначає необхідність втілення досвіду інших країн, що частково або повністю впоралися з правовим регулюванням криптовалюти та її оподаткуванням.

На думку вчених, близько 31% всіх трансакцій з криптовалютою доводиться на Європейський регіон (рис. 1), тому зусилля держав по створенню правової база для його реалізації, включаючи введення елементів податкового контролю — доцільне та необхідне в поточних умовах.

Діаграма 2: Відсоток платежів за криптовалюту за регіонами у світі (побудований з використанням даних [58]).

Вважаємо за необхідне наголосити на тому, що існують два беззаперечних важливих показника, використовуючи які можна відстежувати стан ринку криптовалюти на даний момент. Цими показниками у свою чергу є показник валового внутрішнього продукту в країні та капіталізація криптовалюти у світі.

За даними компанії TradingView капіталізація криптовалюти у світі становить близько 560 мільярдів доларів, не зважаючи на вражаючий показник, особливо враховуючи той факт, що у 2017 році він досягав 700 мільярдів доларів у період пікового росту курсу криптовалют.

Наразі Bitcoin займає 7-у позицію за величиною валюти у світі таким чином випередивши російський рубль, канадський та австралійський долари. У свою чергу лідируючі позиції займають американський долар, євро, китайський юань, японська єна, швейцарський франк, індійська рупія, проте наскільки довго будуть триматися такі позиції невідомо, адже біткоїн існує з 2009 року і лише за 11 років технологія досягла колосального успіху на ринку валют, чого до цього не вдалося жодній із вище зазначених валют за такий колосально короткий відрізок часу [59].

У свою чергу за даними Мінфіну в Україні валовий внутрішній продукт у 2019 році становив близько 130 мільярдів доларів [60]. Таким чином, на сьогоднішній день, капіталізація криптовалюти становить приблизно чотири річні ВВП України.

Беручи до уваги той факт, що третина криптовалютних платежів припадає на Європейський регіон то в Україні необхідно впроваджувати свою стратегію регулювання ринку криптоекономіки.

Не зважаючи на приблизно однаково високий рівень економічного розвитку у зазначених нижче країнах, у кожній із них наявне своє власне бачення питання правового регулювання криптовалюти.

Враховуючи економічні та політичні особливості цих держав, ми створили таблицю для структуризації інформації відносно правового та податкового регулювання криптовалюти (таблиця 2).

Країна	Статус криптовалюти	Оподаткування
Німеччина	Приватні гроші, фінансовий інструмент.	Купівля-продаж цифрових валют була визнана операціями приватної торгівлі та класифікується як податок на доходи. Податок з таких операцій стягується тільки в тому випадку, якщо між датою покупки і продажу криптовалюти не минуло 12 місяців. Річний прибуток від торгівлі криптовалютами залишається повністю неоподатковуваним у розмірі до 600 євро за один рік. ПДФО становить від 14% до 45% залежно від отриманого прибутку податкових класів [61].
Японія	Повністю легалізована; використовується як засіб платежу	Похідні операції з криптовалютою підлягають комплексному оподаткуванню з максимальною ставкою податку 55% (прибутковий податок 45%, податок з резидентів 10%). Податкова ставка становить приблизно 20% (прибутковий податок 15%, податок з резидента 5%) незалежно від суми доходу [62].
Канада	Криптовалюта є цифровим представлення вартості та визначається	Криптовалюта оподатковується, як і будь-яка інша інвестиція в Канаді. 50% прибутку обкладаються

	як цифровий актив.	податком і додаються до вашого доходу за звітний період в кінці року [63].
США	Криптовалюта не вважається законним платіжним засобом. Обмін криптовалюти регулюється юридично, безпосередньо сам процес залежить від штату.	<p>Заробітна плата, що виплачується працівникам з використанням віртуальної валюти, оподатковується для співробітника та повинна бути зазначена роботодавцем у спеціальній податковій формі, підлягає утриманню федерального прибуткового податку та податку на заробітну плату.</p> <p>Платежі з використанням віртуальної валюти незалежним підрядникам та іншим постачальникам послуг оподатковуються, і зазвичай застосовуються правила оподаткування самозайнятості.</p> <p>Зазвичай платники повинні оформити відповідну форму.</p> <p>Характер прибутку або збитку від продажу або обміну віртуальної валюти залежить від того, чи є віртуальна валюта капітальним активом в руках платника податків.</p> <p>Платіж, здійснений з використанням віртуальної валюти,</p>

		підлягає поданню інформації в тій же мірі, що і будь-який інший платіж, здійснений у власності [64].
Швейцарія	Криптовалюта легальна, в деяких випадках приймається до оплати. Обмін криптовалюти легальний, регулюється SFTA. Швейцарський закон наголошує, що криптовалюта і обмін є законними.	Швейцарське федеральне податкове управління вважає криптовалюту активами, зокрема вони обкладаються податком Швейцарського багатства і повинні враховуватися до щорічних податкових декларацій [65].
Мальта	Криптовалюта не є законним платіжним засобом, проте офіційно визнана урядом як засіб обміну, розрахункова одиниця або засіб заощадження.	На даний момент ПДВ не застосовується до транзакцій з обміну фіатної валюти на криптовалюту [66].
Ізраїль	Відповідно до ряду нормативно-правових актів, виданих в 2016 році, віртуальна валюта вважається фінансовим активом, для надання фінансових послуг потрібна ліцензія.	Як фінансовий актив, торгівля віртуальною валютою підлягає оподаткуванню приросту капіталу [67].

<p>Велика Британія</p>	<p>Криптовалюта не являється законним платіжним засібом. Обмін криптовалюти представлений юридичними вимогами реєстрації в Управлінні з фінансового регулювання і нагляду Великобританії.</p>	<p>Прибутки або збитки від торгів криптовалютою оподатковуються стандартним податком на приріст капіталу [68].</p>
<p>Швеція</p>	<p>Відповідно до заяви Шведського центрального банку криптовалюта не розглядається як валюта. Проте, криптовалюта де-факто використовуються в якості платіжного засобу. Ніяких конкретних законодавчих положень, що регулюють зберігання криптовалюти відповідно до законодавства Швеції не існує.</p>	<p>Продаж криптовалют звільнений від податку на додану вартість. Купівля віртуальних валют в якості інвестицій оподатковується на приріст капіталу, тобто прибуток підлягає оподаткуванню, а збитки вираховуються [69].</p>
<p>Фінляндія</p>	<p>Управління з фінансового нагляду</p>	<p>При переведенні в іншу валюту застосовуються правила</p>

	випустило рекомендацію про те, що криптовалюта є альтернативою для інвестицій з високим рівнем ризику.	оподаткування приросту капіталу.
--	--	----------------------------------

Таблиця 2. Визначення правового статусу криптовалюти в Німеччині, Японії, Канаді, США, Швейцарії, Мальті Ізраїлі, Великій Британії, Швеції та Фінляндії, шляхи її оподаткування.

Проаналізувавши дані наведені в Таблиці 2, зазначимо, що податкове регулювання в цих країнах було б неможливе, якщо криптовалюта попередньо не була визначена у законодавстві або фінансовими регуляторами.

Для того, щоб мати уявлення про подальші можливості оподаткування криптовалюти в Україні, необхідно використовувати та переймати досвід провідних країн. Таким чином, беручи до увагу правове регулювання криптовалюти в Німеччині, слід наголосити на наступному: федеральний орган фінансового нагляду класифікував криптовалюту як «облікову одиницю».

Як результат, на криптовалюту поширюються ті ж податкові вимоги, що і на інші валюти. Казначейство розглядає кібер-гроші в руках споживачів як приватні економічні товари і оцінює торгівлю криптовалюти, як приватні угоди з продажу, на які поширюється дія Закону «Про прибутковий податок» [71].

Для оподаткування враховуються наступні фактори:

- розмір доходу або прибутку, що був отриманий від продажу криптовалюти;
- строк володіння криптовалютою.

Так, наприклад, якщо криптовалюта знаходилась на рахунку більше одного року, продаж не обкладається податком. Сума прибутку не має значення, водночас вказувати її в податковій декларації не потрібно.

У разі перепродажу криптовалюти протягом дванадцяти місяців з моменту покупки, ліміт прибутку, що не обкладається податком становить 600 євро. Сума, що перевищує 600 євро повинна обкладатися податком в повному обсязі. Розрахувати суму свого доходу можна за формулою:

Ціна продажу - Витрати на придбання - Витрати на продаж = дохід.

Вважаємо за необхідне наголосити на тому, що існує принципова відмінність між податковою політикою Німеччини та заявами фінансових регуляторів України.

Так у листі НБУ № 29-208/72889 зазначено наступне: «... застерігаємо громадян та юридичних осіб щодо використання віртуальних валют для обміну на товари або грошові кошти, оскільки це пов'язано з ризиком повної втрати коштів, що задіяні у таких операціях ...» [48].

Також «Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/крипто валюти» Bitcoin» акцентовано увагу: «Наголошуємо, що всі ризики за використання в розрахунках «віртуальної валюти/крипто валюти» Bitcoin несе учасник розрахунків за ними. Національний банк України як регулятор не відповідає за можливі ризики і втрати, пов'язані з використанням «віртуальної валюти/крипто валюти» Bitcoin» [49].

Також у спільній заяві НБУ та НАЦКОМФІНПОСЛУГ наголошено увагу: «Отже, попереджаємо – ризики втрати коштів при здійсненні операції із криптовалютами є надзвичайно високими. Усі, хто планує вкладати власні кошти в криптовалюти, мають усвідомлювати, що здійснюють такі операції на власний ризик» [51].

Таким чином, у Німеччині, якщо було зазнано збитків при торгівлі криптовалютою, існує законодавча можливість використовувати їх для зниження свого податкового тягаря. Виниклі збитки можуть бути зараховані

в рахунок прибутку від приватних торгових операцій у відповідному календарному році податкової декларації. У результаті зазнаних збитків прибуток від торговельних операцій відповідно знизиться, проте податок буде нижче.

У разі якщо не було отримано ніякого прибутку, фінансовими регуляторами встановлена можливість перенести свої збитки без обмежень на майбутні роки і зарахувати їх в майбутні податкові декларації, що в цілому зменшить податок [72].

Ті, хто отримують свої цифрові монети за допомогою так званого майнінгу або навіть отримують прибуток за рахунок майнінгу криптовалюти, відповідно до закону отримують дохід від бізнесу – і цей прибуток має оподатковуватися відповідно.

Податки також зазвичай стягуються за хмарний майнінг, тобто оренду обчислювальної потужності і віддаленого майнінг криптографічних даних. Але це залежить від договору і провайдера.

У разі систематичного продажу та купівлі цифрової валюти, податкова інспекція класифікує такий вид діяльності, як бізнес. У цьому випадку криптовалюта буде враховуватися як активи бізнесу і оподатковуватись відповідно до чинного законодавства з питань податкового регулювання бізнесу [71].

Як уже було зазначено вище, у разі перевищення мінімальної суми доходу, що не обкладається податком (600 євро), застосовується податок на доходи фізичних осіб, що становить від 14% до 45% залежно від отриманого прибутку податкових класів, куди також може входити церковний податок та податок солідарності, що визначається виключно податковою службою [61].

Аналізуючи питання правового та податкового визначення криптовалюти наголошуємо на тому, що на даний час країна, де криптовалюта легалізована на 100% як засіб платежу — це Японія. Проте в свою чергу, відзначимо відразу, що податкову систему даної держави можна позначити як «досить жорстку» і робота з нерезидентами ускладнена рядом

бар'єрів: мовним, правовим, економічним, важливий особливо останній, оскільки рівень доходів населення Японії досить високий. Загалом, що відноситься до податкового регулювання, чим вище дохід, тим вище податок, що стягується (застосовується прогресивний податок).

Принциповою відмінністю Німеччини від податкового регулювання в Японії є те, що збитки, що виникають в результаті торгівлі акціями, можуть переноситися на три роки в податковій декларації і відніматися з прибутку, отриманого в наступному році, тоді як збитки, що виникають в результаті торгівлі криптовалютою, не можуть бути перенесені в наступний рік.

В Японії будь-який прибуток, отриманий від торгівлі криптовалютою, регулюється Законом «Про прибутковий податок», тому фізичні особи повинні платити податок на цей прибуток, якщо їх заробіток перевищує 200 000 єн (1700 доларів США) на рік [73].

Один загальний дохід оподатковується в семи діапазонах, в залежності від суми.

Перша ланка, охоплює тих, чий прибуток становить до 1,95 млн єн (17 745 доларів США), оподатковується в розмірі 5 відсотків. Найвища група для тих, хто заробляє понад 40 мільйонів єн (364 000 доларів США), оподатковується в розмірі 45 відсотків. Дохід також обкладається податком на проживання в розмірі 10 відсотків. Разом максимальна ставка податку становить 55 відсотків [74].

Законодавством дозволено Національному податковому агентству Японії запитувати інформацію про трансакції криптовалют осіб, які, як вважається, ухиляються від сплати податку у зв'язку з подіями, що відбулися раніше.

Цей крок був викликаний виявленням того факту, що близько 50 трейдерів і 30 фірм в Японії не заявили про доходи від криптовалюти на суму понад 10 мільярдів єн (92,3 мільйона доларів США) за останні кілька років.

Факт приховування доходів, ймовірно, пов'язаний з високою ставкою оподаткування крипто-прибутку. Класифіковані як «інші доходи», крипто-доходи оподатковуються до 55 відсотків. Для порівняння, прибуток від торговельних акцій оподатковується в 20 відсотків [75].

Факт обміну одного виду віртуальної валюти на інший підлягає оподаткуванню в залежності від місця обміну. За володіння криптовалютою факт оподаткування не настає, проте за купівлю реальних продуктів використовуючи цифрову валюту використовується купівельний податок [74].

Згідно з чинним законодавством Японії, Податкове бюро має право запитувати дані у бірж криптовалют про трансакції клієнтів. Податкові органи можуть подати кримінальні скарги на ухилення від сплати податків проти осіб, які приховували великі доходи або використовували незаконні засоби для цього.

Ці штрафи можуть додати до 20 відсотків до того, що ви спочатку повинні були заплатити, плюс штраф за затримку. Податковим органам надано повноваження запитувати у операторів обміну в приватному секторі імена клієнтів при певних умовах, наприклад при проведенні трансакцій, що перевищують певну суму. Також передбачені штрафи для операторів, які не надають таку інформацію, так як заниження відомостей про доходи в податкових деклараціях є поширеним явищем [75].

Ще однією із провідних країн, де правовий статус криптовалюти є визначеним, та має податкове регулювання, є Канада. Відповідно до інформації уряду Канади про цифрові валюти, особи можуть використовувати цифрові валюти для покупки товарів і послуг в Інтернеті і в магазинах, які приймають цифрові валюти. Також можуть купувати і продавати цифрову валюту на відкритих біржах. Однак криптовалюта не є законним платіжним засобом в Канаді [76].

Оподаткування криптовалюти відбувається відносно податкових законів Канади до операцій в цифровій валюті. Канадське податкове

агентство охарактеризувало криптовалюта як товар, а не як випущену урядом валюту. Отже використання криптовалюта для оплати товарів або послуг розглядається як бартерна трансакція.

Подібно до інших інвестицій, вимога податкової звітності настає щоразу, коли особа розпоряджається криптовалютою. Загалом, володіння криптовалютою не обкладається податком. Однак, податкові наслідки настають, при виконанні наступних дій:

- продаж або подарунок криптовалюти;
- обмін на фіатні гроші або обмін криптовалюти, включаючи використання однієї криптовалюта для отримання іншої;
- конвертування криптовалюти в державну валюту, таку як канадські долари;
- використання криптовалюти для купівлі товарів або послуг [77].

Проаналізувавши вищезазначене, можемо зробити висновок, що коли особа розпоряджається своєю криптовалютою, виконуючи будь-яке з дій, згаданих вище, вона ініціює прибуток або збиток, які необхідно зафіксувати в податковій декларації. Таким чином, якщо особа зазнає збитків, вони розглядаються як збитки від бізнесу або втрати капіталу для цілей зменшення оподаткування.

Варто наголосити на тому, що навіть у однієї з найпрогресивніших економік світу з розвинутою демократичною системою існують протиріччя у регулювання криптоактивів. Правила обміну криптовалюти в Сполучених Штатах також знаходяться на невизначеній правовій території, і кілька федеральних регуляторів претендують на юрисдикцію з цього питання. З основних регулюючих органів США Комісія з цінних паперів і бірж вказала, що вважає криптовалюта цінними паперами заявила, що прагне всебічно застосовувати закони про цінні папери до цифрових гаманців і бірж. В той же час, Комісія з торгівлі товарними ф'ючерсами прийняла більш доброзичливий підхід, описуючи біткойн як товар і дозволяючи деривативів криптовалюта торгувати публічно [64].

Швейцарія, як країна — зайняла прогресивну позицію щодо законів і правил про криптовалюту. У Швейцарії дійсний процес реєстрації на криптовалютних біржах, які для роботи повинні отримати ліцензію Швейцарського органу з нагляду за фінансовими ринками (FINMA). Криптовалютні правила в Швейцарії також діють для ICO: з лютого 2018 року FINMA діє набір керівних принципів, в яких чинне фінансове законодавство застосовується до пропозицій в різних областях - від банківської справи до торгівлі цінними паперами і схем колективного інвестування (в залежності від структури) [78].

Надалі уряд Швейцарії вказав, що він буде продовжувати працювати над створенням нормативного середовища, сприятливого для криптовалюти. Наприклад, ще у 2017 році місто Цуг, відомий глобальний центр криптовалюти, представив біткойн як спосіб оплати міських податків. У січні 2018 року міністр економіки Швейцарії Йоганн Шнайдер-Амманн заявив, що прагне зробити Швейцарію «криптонацією». Тим часом, швейцарський секретар з міжнародних фінансів Йорг Гассер наголосив на необхідності просуванні криптовалюти у законодавстві без шкоди для існуючих фінансових стандартів [79].

Мальта у свою чергу позиціонує себе як глобального лідера в області регулювання криптовалюти. Одним із найновітніших підходів у сфері регулювання ринку криптовалюти є прийняття на Мальті спеціально розробленого окремого законодавства, яке регулює застосування блокчейну та криптовалют в країні. Таким чином острів — одне з небагатьох місць у світі, на якому залучення інвестицій у вигляді продажу інвесторам фіксованої кількості нових одиниць криптовалюти, отриманих разовою або прискореною емісією є повністю легальним [80].

У 2018 році мальтійський парламент офіційно прийняв 3 законопроекти, що встановлюють першу нормативну базу для блокчейна, криптовалюти та технології розподіленого реєстра. Це робить Мальту першою країною в світі, яка першою надала офіційний набір правил для

операторів в області блокчейна, криптовалюта та технології розподіленого реєстра.

Законом Мальти про цифрові інновації встановлено, що він діє як централізована точка управління для контролю технологічного розвитку блокчейна та криптовалюти. Реалізація досягається за рахунок дотримання регламентованих стандартів та спрощення процесу при використанні криптовалюти та технології блокчейн.

Законом Мальти про інноваційні технології та послуги встановлено режим майбутньої реєстрації та підзвітності постачальників блокчейн-послуг, включаючи криптовалюту, шляхом введення вимог до аудиту. Це означає, що провайдери криптовалютного бізнесу тепер повинні працювати по більш суворим правилам та формувати відповідні аудиторські звіти.

Законом Мальти про віртуальні фінансові активи встановлено режим регулювання, який можна застосовувати до криптовалютних бірж, технологій розподіленого реєстра, брокерів, постачальників гаранцій, консультантів та осіб що керують активами. Мета законопроекту – підтримувати інновації в області криптовалюти при цьому захищаючи інвесторів, цілісність фінансового ринку та фінансову стабільність держав [81].

Уряд Мальти по-іншому дивиться на блокчейн, застосовуючи підхід «перш за все технології» до всієї галузі.

Наприклад, в той час як багато країн стурбовані виключно фінансовою вигодою, пов'язаної з криптовалютним простором, мальтійські офіційні особи ретельно оцінюють технології, описані в офіційних документах операторів, зацікавлених в приїзді на Мальту для запуску технологій розподіленого реєстра.

На створене правове підґрунтя відповідно одразу відреагував бізнес. Дві найбільші світових криптобіржі Binance та OKEx відкрили на Мальті свої офіси. Влада Мальти відзвітувала про зменшення безробіття вдвічі, а також суттєве збільшення інвестицій. Таким чином регулювання ринку

криптовалюти дає кумулятивний ефект — економіка країни минулого року зросла на небачені в сучасному Євросоюзі 6,2% [82].

Правове регулювання в Ізраїлі зазнало фундаментальних змін впродовж останніх 6 років. У 2014 році Банк Ізраїлю разом з регулюючими фінансовими органами випустив попередження про небезпеки, пов'язані з використанням віртуальної валюти, включаючи біткойн. Громадськість застерігалася від операцій з віртуальними валютами. У попередженні викладені небезпеки, пов'язані з торгівлею віртуальними валютами, включаючи шахрайство, відмивання коштів і фінансування тероризму.

Таку ж саму тенденцію можна прослідкувати в заявах НБУ та НАЦКОМФІНПОСЛУГ у 2014 році [52].

Проте, у заяві зробленій Банком в січні 2018 року, пояснюється, що він визнає віртуальні валюти не як реальні валюти, а як фінансовий актив. Хоча віртуальні валюти не визнаються Банком Ізраїлю в якості реальної валюти, Податкова служба Ізраїлю запропонувала розглядати використання віртуальних валют як засіб віртуальних платежів і підлягає оподаткуванню [83].

Таким чином, робимо висновок, що саме після колосального росту курсу криптовалют у 2017 році, фінансові регулятори Ізраїлю змінили свою позицію щодо правомірності використання криптовалюти та її оподаткування.

Закон про нагляд за фінансовими послугами вимагає, щоб особи, які надають послуги, пов'язані з фінансовими активами, отримували ліцензію, видану наглядовим органом для постачальників фінансових послуг, визначені такими відповідно до закону. Ліцензія має перераховані умови і види діяльності, затверджені для ліцензіата. Криптовалюта включена у визначення фінансового активу, для надання послуг, що потребує ліцензії.

Ліцензія видається громадянину Ізраїлю або жителю Ізраїлю, котрий досяг повноліття, дієздатний та не був оголошений банкрутом або, в разі якщо це фізична особа, не повідомила про розпуск своєї структури.

Додаткові ліцензійні вимоги включають в себе наявність у ліцензіата мінімальний встановлений статутний капітал. Що стосується фізичних осіб, необхідна відсутність засудження за злочин, що за своєю природою робить ліцензіата непридатним для ведення фінансових операцій.

Як вже зазначалося нами вище, враховуючи той факт, що віртуальні валюти не визнаються Банком Ізраїлю в якості реальної валюти, Податкова служба Ізраїлю запропонувала розглядати використання віртуальних валют як засіб віртуальних платежів, що у свою підлягає оподаткуванню відповідно до діючого законодавства. Зокрема, для вимог податку на прибуток і податку на додану вартість віртуальна валюта розглядається як актив та оподатковується відповідно до класифікації операцій про прибутковий податок та податком на додану вартість.

На відміну від звичайної валюти, податкове управління Ізраїлю розглядатиме збільшення вартості криптовалюти як приріст капіталу, а не як коливання курсу валют, що робить її об'єктом оподаткування на приріст капіталу. Індивідуальні інвестори не будуть нести відповідальність за податок на додану вартість, але будь-хто, хто займається майнінгом криптовалюти, класифікується як постачальник та обкладатися ПДВ відповідно до законодавства.

Особи, що займаються торгівлею криптовалюти класифікуються як фінансова установа для цілей оподаткування, що означає, не можливість повернення ПДВ на свої витрати в кінці звітнього періоду, проте буде підлягати додатковому 17-відсотковому податку на прибуток, що застосовується до фінансових установ [84].

Податкова служба Ізраїлю вимагає документувати торгові операції з використанням віртуальної валюти, для перевірки їх існування та обсягу.

Зокрема, в Ізраїлі скалася неоднозначна судова практика щодо використання криповалюти.

25 лютого 2018 року Верховний суд видав тимчасовий судову заборону, що забороняє банку блокувати операції на рахунку, що належить

компанії, яка займається торгівлею криптовалюти, до тих пір, поки не буде прийнято рішення по апеляції на постанову районного суду про визнання законності постійного дозволу.

Банк стверджував, що його рішення заблокувати діяльність компанії було прийнято відповідно до попередженням Банку Ізраїлю та фінансових регуляторів від 2014 року щодо ризиків, пов'язаних з торгівлею криптовалютою. Далі стверджував, що небезпеки, викладені в попередженні, насправді матеріалізувалися в результаті подій, які, як вважається, були пов'язані з шахрайством, досягненням злочинних цілей, включаючи підозри у відмиванні грошей і фінансування тероризму. Банк стверджував, що незаконні дії, які ставлять банк під підозру, можуть завдати шкоди його репутації та суспільній довіри до банку.

За словами судді, обґрунтованість рішення банку про відмову в дозволі торгової діяльності в віртуальних валютах – це питання, яке ще не вирішене Верховним судом. Питання включає визначення характеру ризику, пов'язаного з торгівлею віртуальними валютами, особливо з урахуванням показників діяльності підприємства як компанії, метою якої є торгівля криптовалютою.

Оцінка ризику також повинна враховувати кроки, зроблені компанією для мінімізації ризику. Компанія у свою чергу також має оцінювати правові питання, що стосуються належного балансу між обов'язком банку надавати банківські послуги і його обов'язком запобігати заборонену діяльність, таку як відмивання коштів або фінансування тероризму. [85]

Законність відмови банку надавати банківські послуги компанії, яка торгує криптовалютою, в даний час розглядається Верховним судом Ізраїлю. Суд виніс тимчасову заборону на повне блокування банком діяльності компанії на рахунку, у свою чергу лише підтверджує той факт що криптовалюта це фінансовий інструмент майбутнього перешкоджати функціонування якого просто недоцільно та ірраціонально.

На даний момент у Великобританії немає конкретних законів про криптовалюту, її не вважають законним платіжним засобом, проте біржі зобов'язані реєструвати свою діяльність. Управління з податкових і митних зборів Її Величності випустила короткий опис податкового режиму криптовалюти, заявивши, що їх унікальна ідентичність означає, криптовалюту не можна порівнювати зі звичайними інвестиціями або платежами, а її оподаткування залежить від виду діяльності та залучених сторін у процес. Однак прибутки або збитки від операцій криптовалютою оподатковуються як приріст капіталу [68].

Діяльність криптовалютних бірж у Великобританії, потребує реєстрації в Управлінні з фінансового регулювання і нагляду, передбачена також можливість отримувати електронні ліцензії. Хоча в діючому законодавстві не міститься спеціальних положень для криптовалютних бірж, керівництво Управління з фінансового регулювання і нагляду підкреслює, що юридичні особам, які беруть участь в діяльності, пов'язаній з криптовалютою, підпадають під існуючі фінансові правила для деривативів, ф'ючерсів або опціонів.

Види діяльності в результаті яких настає оподаткування:

- покупка і продаж біржових токенів;
- обмін токенів на інші активи, включаючи інші типи криптоактивів;
- майнінг;
- надання товарів або послуг в обмін на криптовалюту.

Тип податку буде залежати від виду діяльності що здійснюється, зокрема:

- податок на приріст капіталу;
- податок на прибуток;
- податок на прибуток;
- внески в національне страхування;
- гербовий збір;

– ПДВ.

Сума податку для юридичної особи, буде залежати від її доходів, витрат, прибутків та збитків, які відповідно мають бути зазначені у податковій декларації.

Управління з податкових і митних зборів Її Величності наголошує на тому, що сектор криптоактивів швидко та постійно розвивається. Таким чином, Управління буде розглядати факти по кожній справі оподаткування та застосовувати відповідні податкові положення по факту, а не з посиланням на термінологію у законодавстві.

Щодо трансакцій з використанням криптоактивів, які здійснюються компаніями або підприємствами (включаючи індивідуальних підприємців і партнерства) у випадках, коли було підтверджено факт ухилення від сплати податків, будуть підпорядковуватися іншому податковому режиму, з відповідними штрафними санкціями [87].

Щодо оподаткування операцій з криптовалютою для фізичних осіб. У переважній більшості випадків фізичні особи тримають криптоактиви як особисті інвестиції, зазвичай для збільшення власного капіталу або для здійснення конкретних покупок. Таким чином, податок на приріст капіталу сплачується при продажі своїх криптоактивів. Фізичні особи також зобов'язані платити прибутковий податок та внесок в національне страхування від криптоактивів, які вони отримують від:

- роботодавця як форму безготівкової оплати праці;
- майнінгу, підтвердженого трансакціями;

Покупка і продаж криптоактивів фізичною особою вважається інвестиційною діяльністю У таких випадках, якщо фізична особа інвестує в криптовалюту настає необхідність платити податок на приріст капіталу з будь-якого отриманого прибутку.

Фізична особа, яка займається торгівлею, може зменшити свої зобов'язання з податку на прибуток, компенсуючи будь-які збитки від своєї торгівлі за рахунок майбутнього прибутку або іншого доходу.

Якщо прибуток від діяльності оподатковується як інший дохід, збитки можуть бути перенесені на більш пізні періоди.

Також, Управління з фінансового регулювання і нагляду не вважає, що покупка і продаж криптоактивів прирівнюється до азартних ігор [88].

На даний момент Швеція не має законодавства, що конкретно стосується криптоактивів, проте застосування шведських правил та законодавства щодо криптоактивів залежить від використання активу. Фінансові інститути Швеції регулюють сферу фінансових послуг, боротьбу з відмивання коштів та оподаткування фінансових операцій. Відповідно криптовалюта може підпадати під будь-яке з цих положень.

Управління фінансового нагляду Швеції визначило, що регулювання обігу криптовалюти та цифрових валют входить до його повноважень, оскільки торгівля цим видом товару є фінансовою послугою, таким чином підлягає обов'язковій звітності.

Виконавча влада також розглядає криптовалюту в якості активів. У 2014 році його представники заявили, що розпочнуться розслідування та арешт біткоїн-гаманців осіб, які мають податкову заборгованість. Перші вилучені біткоїни були продані на онлайн-аукціоні в 2017 році [89].

У грудні 2018 року Верховний адміністративний суд Швеції ухвалив, що капітальні вкладення в криптовалюту є причиною для оподаткування, підтвердивши попереднє рішення Податкової ради Швеції, зазначивши, що криптовалюта не є акціями, іноземною валютою або особистою власністю.

Було також встановлено, що фактичне використання криптовалюти власником визначає, чи є криптовалюта особистою власністю або капітальними вкладеннями. Криптоактиви, придбані в якості інвестицій, розглядаються як капітальна власність, тобто будь-який прибуток або збиток від реалізації активу підлягають оподаткуванню або вирахуванню збитків з податкових декларацій [90].

Як зазначалося вище, у тому випадку коли продаж криптоактивів розглядається як фінансова послуга, власник повинен зареєструватися в

Фінансовому органі, надати Фінансовому органу відповідну інформацію та вести облік своїх трансакцій. Не допускаються будь-які заходи, що можуть бути пов'язані з відмиванням коштів. Якщо суб'єкт господарювання не зареєстрував діяльність відповідно до закону, Фінансовий орган має право вимагати, щоб така реєстрація була завершена, у іншому випадку на законних підставах орган має законну підставу зупинити діяльність суб'єкта [91].

Криптовалюта є також предметом торгів на шведській біржі Nasdaq. Таким чином, біржа Nasdaq дозволяє заробляти на криптовалюті так само, як на спекуляції із золотом або нафтою. Виходячи із зазначеного, криптовалюта регулюються шведським законодавством про цінні папери.

У 2017 році Стокгольмський дисциплінарний комітет Nasdaq прийняв рішення, згідно з яким біткоїн-компанія виплатила штраф у розмірі 1000000 шведських крон, що становить 120 000 доларів США за неоприлюднення річних звітів своєї діяльності. Що у свою чергу говорить про прозорість системи діяльності криптовалютних бірж в Швеції [92].

У заяві міністра фінансових ринків наголошується, що загальні закони про захист прав споживачів не будуть застосовуватися, якщо товар або послуга були придбані з використанням криптовалюти.

Продаж криптовалюти не обкладається податком на додану вартість. У 2016 році Верховний адміністративний суд Швеції оголосив, що продаж криптовалюти на біржі не підлягає обкладенню ПДВ відповідно до законодавства ЄС, оскільки це вважається наданням послуг за винагороду [93].

Це підтверджує попереднє попереднє рішення податкового органу. Шведська податкова рада у 2013 році видала попередню постанову про ПДВ та криптовалюта, заявивши, що торгівля криптовалютою не обкладається шведським ПДВ, а регулюється правилами Фінансового нагляду та розглядається як валюта. Рішення було оскаржене податковою службою Швеції [94]. Верховний адміністративний суд Швеції постановив, що

криптовалюта не обкладається ПДВ. Це рішення було винесено після попереднього рішення Суду Європейського Союзу, згідно з яким криптовалюти звільнені від ПДВ [95].

Криптоактиви, які кваліфікуються як фінансові цінні папери підпадають під дію законодавства про фінансові цінні папери. Зокрема, корпорація, яка проводить діяльність з їх продажу, повинна зареєструвати свою діяльність та надати інформацію про корпорацію у вільному доступі.

Фінансовий орган має схвалити остаточний статут корпорації. Згідно з дослідженням шведської поліції, жоден з цих типів документів і записів зазвичай не ведеться і не зберігається. Крадіжка криптоактивів підлягає кримінальному переслідуванню. Використання криптовалюти для обману будь-якої особи також передбачає кримінальні санкції за шахрайство, проте через анонімність структури справ, пов'язаних з криптовалютою, зазвичай не може бути успішно розслідувано поліцією [96].

У Фінляндії немає конкретних правил, що стосуються криптовалюти, та немає окремого законопроекту про криптовалюту. Однак ряд фінансових агентств випустили рекомендаційні заяви про те, як вони ставляться до криптовалюти.

Центральний банк Фінляндії заявив у 2014 році, що криптовалюти, особливо Bitcoin, за своєю суттю пов'язані з ризиками, зазначивши, що використання криптовалюти в даний час не контролюється і не регулюється будь-яким чином. Відповідно до Закону про платіжні послуги — криптовалюта не є платіжною послугою, як це визначено нормативно-правовим актом. У 2017 році, опублікованим Центральним банком, криптовалюта була визначена як революційний, функціональний та корисний проект сьогодення [97].

У випадку, коли криптовалюта використовується в якості форми оплати товарів і послуг, вона оподатковується відповідно до чинного законодавства. Продаж криптовалюти що призвів до збитків не підлягає відрахуванню відповідно до Закону про оподаткування доходів у Фінляндії,

оскільки така втрата вартості конкретно не описується в нормативно-правовому акті. [98]

У 2017 році Податкове управління Фінляндії випустило додаткові рекомендації, в яких йдеться про те, що обмінний курс визначається на момент реалізації криптовалюти, відповідні записи трансакцій про переведення в готівку повинні зберігатися протягом шести років.

Повідомляється, що продаж криптовалюти приніс Податковому управлінню Фінляндії мільйони доларів. Податкова служба відстежує фізичних та юридичних осіб, які займаються торгівлею, або використовує криптовалюту [99].

Апеляційний суд встановив, що фінська митниця може продавати зна аукціоні криптовалюту, що була конфіскувана в зв'язку із порушенням законодавства, пов'язаними з наркотиками, і станом на лютий 2018 року такі біткойни оцінювалися в 19 мільйонів євро (приблизно 23,5 мільйона доларів США) [100].

Доцільність аналізу зазначеного переліку країн визначена тим фактом, що в Україні немає чіткого алгоритму дій відносно правового регулювання криптовалюти. Таким чином, перейнявши та вдосконаливши в необхідних галузях модель регулювання віртуальних активів, стане можливим вибудувати свою індивідуальну правову структуру, що буде здатна чітко та раціонально контролювати ринок криптовалют в Україні.

Загалом, ретельно проаналізувавши вище зазначений матеріал, ми виділили ключові тенденції країн відносно регулювання ринку віртуальних активів. Таким чином, головною метою всіх фінансових регуляторів є перш за все не допустити розповсюдження злочинності та фінансування тероризму, відмивання коштів використовуючи криптовалюту. У цьому питанні солідарні усі фінансові інститути. Наступним питанням, що лежить у основі правового регулювання криптовалюти є адаптування діючого законодавства відносно віртуальних активів чи створення спеціальних нормативно-правових актів.

Враховуючи особливості національного законодавства вищезазначених держав приходимо до висновку, що країни Скандинавії з найрозвинутішою банківською системою адаптували діючі законодавства, що регулюють ринки цінних паперів, акцій чи інвестицій під криптовалютний ринок.

Японія як лідер серед країн Азії дала поштовх до створення абсолютно нової правової бази у сфері обігу криптовалюти, тим самим підтвердивши вражаюче швидко здатність адаптуватися під виникнення нових економічних реалій.

Оподаткування та регулювання ринку криптовалюти в Європі обумовлено безпосередньо жорсткою податковою політикою враховуючи високий економічний розвиток даного регіону.

Країни Північної Америки мають неоднозначну стратегію щодо правового регулювання криптовалюти. Канада визначає високу ставку оподаткування для криптовалютних операцій, зокрема існує можливість переносити свої збитки від операцій з віртуальними активами до майбутніх податкових звітів. Враховуючи децентралізованість системи влади в США, оподаткування криптовалюти відбувається в залежності від нормативно-правових актів окремих штатів. Ставки оподаткування змінюються пропорційно в залежності від доходів та витрат.

Як було зазначено, питання, що стосується правової природи цифрової валюти і операцій з нею розглядається в кожній державі відносно існуючого законодавства або у деяких випадках створюється спеціальне. Зважаючи на значний економічний розвиток, організованість податкових та фінансових систем країн, що були проаналізовані, робимо висновок, що саме від здатності швидко реагувати на поставлені завдання та події, що відбуваються у цифровому світі залежить значна частка надходжень коштів у державний бюджет. Високі податкові ставки обумовлені значним лідируючими позиціями цих держав у світовій економіці та значною купівельною спроможністю населення. Передбачений захист фінансових операцій з боку законодавчої системи та фінансових регуляторів.

Вважаємо також за необхідне наголосити на тому, що провідні країни світу при появі криптовалюти наголошували на небезпечності її використання проте, факту заборони використання криптовалюти серед населення, посилаючись на анонімність та можливість відмивання коштів не існувало. Були створені працюючі системи оподаткування та можливість населення цілком легально декларувати свої доходи від будь-якої діяльності з криптовалютами.

2.3. Правопорушення у сфері обігу криптовалюти та судова практика щодо операцій з криптовалютою в Україні

За даними дослідження BitcoinWorldWide, лише у Європі криптовалютою володіють більше 10 мільйонів осіб, що було підраховано виключно аналітичним методом [101].

Таким чином, проаналізувавши ринок криптовалюти в Україні та Європі, ми дійшли до висновку, що як мінімум десята частина від цього показника припадає на територію України. Враховуючи той факт, що навіть юридично на території України зареєстровано декілька найбільших криптовалютних бірж Європи.

Відсутність правового підґрунтя очевидно дає можливість використання криптовалюти у тіншовому секторі та злочинній сфері. Таким чином, Державна служба фінансового моніторингу України у своєму звіті наголосила на фактах поширення випадків купівлі-продажу нерухомості за криптовалюту, як наслідок безконтрольності та анонімізації відносин при здійсненні ділових відносин на ринку нерухомості.

При цьому, вчинення злочинів на ринку нерухомості в переважній більшості випадків здійснюються організованими злочинними групами у цілях кримінального заволодіння нерухомим майном, у тому числі з використанням криптовалют.

За даними Державної служби фінансового моніторингу України співробітники ГУНП у м. Києві у червні 2017 року спільно з працівниками

фіскальної служби викрили міжнародну схему, яка легалізувала кошти за допомогою криптовалюти «Bitcoin».

Група злочинців мала «офіси» в трьох містах: Києві, Полтаві та Москві. Схема діяла наступним чином: клієнти в РФ, через полтавських кур'єрів-«заробітчани», конвертували «чорну» готівку в електронну криптовалюту та в зворотному напрямку — криптовалюту вже в «білу» готівку. Таким чином готівка легалізовувалась, адже тепер її походження пояснювалось «операціями з криптовалютою».

Сам «обмінник» жив за рахунок відсотків. Фігуранти справи вкладали прибуток в купівлю нерухомості у новобудовах Полтави та Києва, а також в автомобілі преміум-класу. Слід відмітити, що головний «офіс» знаходився у Полтаві. Саме у містах України організатори «вербували» матеріально незабезпечених людей та переправляли їх до Москви, де дистанційно надавали вказівки, що їм робити далі. У ході слідства правоохоронці провели 20 обшуків (з них 3 у Києві), у ході яких вилучили комп'ютери, близько 15 млн. грн, а також пістолет «Stalker» [102].

Створення правової бази для обороту криптовалюти є ключовою необхідністю для державних органів, адже анонімність і децентралізований характер криптовалюти створюють усі передумови використання у протиправній діяльності.

Враховуючи чинні норми законодавства України поняття «криптовалюта» і регулювання операцій з нею не підпадають під режим регулювання обігу грошових коштів, відповідно це говорить про те, що не існує чіткого алгоритму визначення правопорушень або питань з її використанням.

Оскільки криптовалюта не існує в формі банкнот, монет, записів на рахунках в банках, вона не може бути визнана грошима в розумінні українського законодавства.

Крім того, криптовалюта не є видом валютних цінностей в трактуванні валютного законодавства України або матеріальним активом. Криптовалюта і

операції з нею не підпадають під режим регулювання обігу електронних грошей оскільки не випускається банком.

Криптовалюта не може бути кваліфікована ані як гроші, ані як інші речі, ані навіть як майнове право вимоги, оскільки, по-перше, не є платіжним засобом і не емітується НБУ, по-друге, не має матеріального вираження, по-третє, не породжує права вимоги.

Підсумовуючи, наголошуємо на тому, що з моменту першої спроби фінансових регуляторів дати пояснення щодо використання криптовалюти змін не відбулося. Таким чином, приходимо до висновку, що судова практика з даного питання є новітньою та чіткого алгоритму щодо вирішення питань пов'язаних з криптовалютою не існує.

У 2016 року Харківськими судами було винесено два судових рішення по справі № 820/5120/16 [103], в яких перша і апеляційна інстанції визнали незаконною індивідуальну податкову консультацію, згідно з якою операції з криптовалютою (E-dinargoін) обкладаються ПДВ. Так, суди в обґрунтуванні своєї позиції посилалися на рішення Європейського суду справедливості від 2015 року у справі Хедквіста [104], при цьому помилково прийнявши його за рішення Європейського суду з прав людини і використавши його як джерело права. 22 жовтня 2015 року Суд ЄС (справа Skatteverket v David Hedqvist) відніс біткоіни до «контрактних» засобів платежу (contractual means of payment), виступаючим в даній якості в стосунках між особами, які дійшли згоди розглядати його таким чином [105].

Суд ЄС дійшов висновку, що під дію норми підпадають також валюта або кошти платежу, які не є законними платіжними засобами, за умови їх використання саме як засобу платежу (альтернативи законному засобу платежу) і прийняття в такій якості сторонами угоди. Дослідивши правову природу біткоінів, Суд визнав його для цілей оподаткування ПДВ не товарами/послугами, а платіжним засобом.

Таке рішення суду прирівнює віртуальні валюти до традиційних валют в плані оподаткування. Відповідно до постанови суду, операції з обміну

традиційних валют на біткойни повинні бути вільні від податку на додану вартість, оскільки правила ЄС забороняють стягнення такого податку з операцій з обміну валют, банкнот і монет.

Незважаючи на окремі рішення, в більшості рішень криптовалюта розцінюється українськими судами не як платіжний засіб, а як актив, а договір купівлі-продажу або поставки, де засобом платежу за товари, роботи, послуги, сторонами визначається криптовалюта розцінюються судами як договори міни. При цьому судами робиться акцент на тому, що Bitcoin не є річчю в розумінні ст. 179 Цивільного кодексу України та не має ознак матеріального світу, не є продукцією, не є майновими правами, не має індивідуальних ознак [106]. А оскільки такий предмет договору не можна ідентифікувати, визначити його ознаки матеріального світу, суд приходять до висновку, що такий предмет не може бути об'єктом судового захисту.

Таким прикладом може бути Рішення Дарницького районного суду м.Києва у справі № 753/599/16-ц від 24.03.16 [107]. При цьому суд посилається на Лист НБУ від 08.12.2014 № 29-208/72889, який був відізданий НБУ та приходять до висновку, що «Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості». Діяльність з купівлі-продажу Bitcoin за долари США або іншу іноземну валюту має ознаки функціонування так званих «фінансових пірамід» та може свідчити про потенційну залученість у здійсненні сумнівних операцій відповідно до законодавства про протидію легалізації, відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом [48]. До того ж, Bitcoin не є продукцією. Таким чином, суд прийшов до висновку, що відсутні підстави для задоволення позовних вимог про зобов'язання передати товар у вигляді цифрової продукції Bitcoin.

Обраний спосіб захисту порушеного права позивачем передбачає покладення зобов'язання на відповідача передати йому у власність товар у вигляді цифрової продукції Bitcoin, тобто віртуальні речі, які не мають ознак матеріального світу. Суд, враховуючи загальні положення про способи захисту порушеного права та судові рішення, не може зобов'язати

відповідача передати позивачу речі, які не мають ознак матеріального світу. Далі, посилаючись на невірний обраний позивачем спосіб захисту порушеного права суд відмовив у задоволенні позовних вимог [108].

Слід також звернути увагу на те що, 30.01.2015 року в одній із своїх ухвал про тимчасовий доступ до речей (справа №750/727/15-к) Деснянський районний суд м. Чернігова, поміж іншого, зазначив, що випуск та обіг криптовалюти біткоїн на території України заборонений [109].

Слід також зазначити що 03.08.2017 року було постановлено ухвалу про тимчасовий доступ до речей Святошинським районним судом м. Києва у так званій «Справі майнінгу на ІЕЗ ім. Патона» (справа №759/11642/17). Поміж іншого в рішенні було встановлено, що особи переслідували особисту корисливу зацікавленість з метою виготовлення та емісії грошових сурогатів криптовалюти «біткоїн», випуск та обіг якої на території України заборонений [110].

Враховуючи зазначені факти, робимо висновок, щодо судової практики в даних справах. Прослідковується відсутність єдності у прийнятті рішень судами не тільки відносно оподаткування криптоактивів, а також визначення їх правового статусу.

Підсумовуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що суди перебувають в стадії осмислення проблем, пов'язаних з використанням віртуальних валют. На сьогодні в Верховній Раді зареєстровано законопроект, що передбачає внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами.

Проте жодний проект, що був відхилений у минулому на ставився у порядок денний на голосування. У зв'язку з чим наголошуємо, що існує крайня необхідність з правового визначення обігу криптовалюти в Україні. Попри існування тіньового сектору важливим фактом є те, що поки фінансові регулятори та правоохоронні органи не спроможні вирішити це питання,

значна частина податків не потрапляє до цільових органів, які могли б бути використані на користь суспільства і держави в цілому.

2.4. Напрямки удосконалення адміністративно–правового регулювання обігу криптовалюти як об’єкта оподаткування в Україні

В Україні належне оподаткування криптовалюти неможливо здійснити без визначення правового статусу на законодавчому рівні, тому це один із першочергових кроків держави у заданому напрямку. Беручи до уваги той факт, що додаткові кошти для державного бюджету, а особливо у нинішній економічній ситуації ніколи не є зайвими та можуть бути ефективно витрачені на видатки за різними сферами, питання оподаткування криптовалюти на сьогодні постало досить гостро, як спосіб залучення державою додаткових коштів для забезпечення виконання нею своїх завдань та функцій.

Говорячи про стан сучасної економіки в Україні, можна зробити висновок, що як мінімум четверта частина від неї знаходиться у тіні.

Станом на 15.11.2019 року Верховною Радою України було отримано Проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами», у зв’язку з чим, вважаємо за необхідне розглянути зміст та проаналізувати перспективи правового та податкового регулювання криптовалюти в Україні. Переваг та недоліки даного законопроекту розглянуті нижче [56].

Аналіз законопроекту України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами» представлений нами, як вираження переваг та недоліків, враховуючи сучасне становище економіки в Україні.

Переваги законопроекту (1):

1. Проектом передбачається визначення такого поняття, як «криптовалюта», «віртуальний актив», «операція з криптовалютами», «розподілений реєстр», «токен», «токен-актив».

2. Визначений об'єкт оподаткування (позитивна різниця між доходом, отриманим платником податку від продажу криптовалюти та витратами, пов'язаними з їх придбанням та/або створенням).

3. Визначено особливості оподаткування операцій з криптовалютами.

4. Проте зазначимо необхідність підкреслити у відповідь на п.2 даної таблиці, що: «Якщо до прибутку платників податку від операцій з певними товарами встановлена інша ставка податку, ніж встановлена для прибутку, розрахованого відповідно до підпункту 134.1.6 пункту 134.1 ст.134 цього Кодексу, то така інша ставка податку поширюється на операції з токен-активами, які посвідчують права на відповідні товари».

5. Доданий пункт 170.13.1. «Облік загального фінансового результату від операцій з криптовалютами ведеться платником податку самостійно та окремо від інших доходів та витрат.» вважаємо необхідний до прийняття.

6. Строки «Операції з обміну криптовалюти на інші об'єкти цивільних правовідносин, відмінні від криптовалюти, вважаються операціями з продажу криптовалюти за вартістю, що дорівнює договірній вартості об'єкту (об'єктів) цивільних правовідносин, які підлягають обміну на криптовалюти.» пункту 170.13.2 вважаємо доцільними до прийняття.

7. Пункт 170.13.3 законопроекту вважаємо доцільним з прийняттям запропонованих змін.

8. Пункт 170.13.6. вважаємо необхідним до прийняття з поправкою на зміни.

9. Статтю 196 (Операції, що не є об'єктом оподаткування) вважаємо необхідною до прийняття без змін.

10. Статті 139 та 190 цього законопроекту прийняти без змін

Недоліки законопроекту (2):

1. Проект закону передбачає лише зміни у Податковому кодексі України, проте для остаточного вирішення питання правового регулювання криптовалюти необхідно змінювати роль фінансових регуляторів України відносно участі у цьому процесі.

2. «Прибуток платників податку, що здійснюють операції з криптоактивами, розрахований відповідно до підпункту 134.1.6 пункту 134.1 ст.134 цього Кодексу, оподатковується за ставкою, передбаченою пунктом 136.1 статті 136 цього Кодексу.»: вважаємо за необхідне наголосити на тому, що база оподаткування в 18% не є обґрунтованою відносно оподаткування криптовалюти через певний ряд її особливостей.

3. Через поганий інвестиційний клімат в країні, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що оподаткування інвестиційного прибутку навіть за ставкою 5% для початку не є доцільним.

4. Таким чином, як вже зазначалося вище, зміни у статі 170 (Особливості нарахування (виплати) та оподаткування окремих видів доходів) передбачені оподаткуванням інвестиційного прибутку від продажу криптоактивів не є доцільними відповідно.

5. У пункті 170.13.1 вважаємо за необхідне наголосити на тому, що строки: «Для цілей оподаткування інвестиційного прибутку від операцій з криптоактивами звітним періодом вважається календарний рік, за результатами якого платник податку зобов'язаний подати річну податкову декларацію, в якій має відобразити загальний фінансовий результат (прибуток або збиток), отриманий протягом такого звітного року;» повинні бути додані лише після плинусу 3х річного строку звільнення від оподаткування у разі позитивної динаміки інвестиційного клімату в Україні.

6. Пункт 170.13.2. «що визначається із суми документально підтверджених витрат на придбання такого криптоактиву та/або на створення такого криптоактиву;» вважаємо недоцільним, та пропонуємо зміни.

7. Пункт 170.13.4 вважаємо категорично недоцільним та пропонуємо зміни в умовах сучасного стану економіки України.

8. Відповідно до статті 196.1. наголошуємо на змінах з приводу оподаткування певних видів послуг.

У зв'язку з аналізом даного законопроекту, виділенням його переваг та недоліків зазначені вище, пропонуємо наступне:

– Відповідно до п.7 (2) пропонуємо ввести прогресивну ставку оподаткування починаючи від відсотку нижчого, за базу оподаткування (3 податкові класи, від 5%-15%) задля стимулювання юридичних та фізичних осіб виводити свої фінансові операції «з тіні» та декларувати податкові операції, як один із варіантів альтернативи доларових та євро розрахунків (хоча попередні і не передбачені НБУ).

– Відносно пункту 3 (2) пропонуємо внести зміни до пункту 167.6 Податкового кодексу України у вигляді позбавлення від оподаткування інвестиційного прибутку строком на 3 роки, задля стимулювання розвитку інвестиційного ринку криптовалют, з правкою на подальші зміни у відсотковій ставці, враховуючи лише майбутні позитивні значення зміни інвестиційного клімату.

– Покласти відповідальність на кіберполіцію за здійснення моніторингу трансакцій фізичними та юридичними особами, що підозрюються у «відмиванні коштів» та будь-якими зловживаннями використовуючи особливості криптовалюти.

– Доречно підкреслити той факт, що відносно пункту 5 (1) пропонуємо додати, що моніторинг фізичними та юридичними особами є обов'язковий з подальшим декларуванням доходу. У разі нездійснення особою покладених на неї обов'язків пропонуємо: покласти відповідальність на єдиний правоохоронний орган, що здійснює протидію фінансово-економічним злочинам у вигляді моніторингу за особами, що підозрюються у недобросовісному обліку загального фінансового результату від операцій з криптоактивами.

– Пропонуємо зобов'язати Національний банк України здійснювати роль фінансового регулятора криптоактивів в Україні, визначити порядок ліцензування криптовалютних бірж, легальність створення, яких буде визначена постановою НБУ та відповідними нормативно-правовими актами.

– Як зазначалося в таблиці пунктом 6 (2) документальність підтвердження на придбання або створення криптоактивів вважаємо затратними з точки зору часу, враховуючи швидкість операцій з криптовалютою, тому пропонуємо покласти відповідальність на Державну податкову службу України у виді створення та обліку особистих електронних кабінетів, де за допомогою електронно-цифрових підписів (зادля ідентифікації особи) буде вестися облік придбання або створення криптоактивів.

– Відповідно до п. 7 (2) пропонуємо ввести зміни на прикладі досвіду Німеччини та Канади, де особа у разі отримання збитків від операцій з торгівлі криптовалютою може декларувати свої збитки у податкових деклараціях з можливістю перенесення на наступні роки (до 3-х років), з можливим зниженням податкової ставки відповідно до визначення Податковим кодексом України.

– Відповідно до п.8 (1) пропонуємо в свою чергу покласти відповідальність на Державну податкову службу України з приводу моніторингу операцій з криптоактивами, у разі виникнення підозр у зловживанні податковими деклараціями.

– Відповідно до п. 8 (2) зазначимо, що на прикладі провідних країн світу, базою оподаткування, як діяльність бізнесу слід визначити «майнінг» криптовалюти, якщо справа йде про юридичну особу, або визначити відповідно до податку на доходи фізичних осіб, якщо справа йде про фізичну особу.

На основі аналізу даного законопроекту, вважаємо за необхідне підкреслити той факт, що даний законопроект може бути прийнятий Верховною Радою України, проте для ефективного правового регулювання, він

потребує змін, деякі з яких були нами запропоновані, щоб дійсно вирішити проблему на фундаментальному рівні необхідно прийняти новий підхід у взаємодії всіх регулюючих органів України.

02.12.2020 Верховною Радою України було прийнято в першому читанні «Проект Закону про віртуальні активи» [57]. Вважаємо за необхідне провести аналіз даного проекту закону, визначити його переваги та недоліки, на основі яких зробити висновок про доцільність його прийняття у майбутньому.

Відповідно до висновку Комітету Верховної Ради України з питань цифрової трансформації щодо відповідності проекту вимогам антикорупційного законодавства, у проекті акта не виявлено корупціогенних факторів, що можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень [57].

Відповідно до пояснювальної записки до проекту Закону України «Про віртуальні активи», законопроект спрямований на комплексне врегулювання наступних питань: впорядкування нормативно-правового регулювання для ринку віртуальних активів, його учасників; правовий статус віртуальних активів як об'єктів цивільних прав; впорядкування цивільно-правових відносин між фізичними та юридичними особами які виникають в процесі використання віртуальних активів; визначення правового статусу учасників ринку та користувачів у сфері віртуальних активів; встановлення основних засад та принципів державної політики у сфері віртуальних активів; державне регулювання та контроль на ринку віртуальних активів [111].

Відповідно до висновку Головного науково-експертного управління, законопроект має ряд зауважень та недоліків. Проаналізувавши матеріал, ми дійшли до висновку, що у змісті нормативно-правового акту відсутня правова база оподаткування, наявні розбіжні трактування понять та немає чіткого алгоритму щодо правового регулювання ринку криптовалют.

Таким чином, вважаємо не доцільним прийняття даного законопроекту в даному вигляді.

Підсумовуючи вищезазначене, слід наголосити на тому, що саме чітка взаємодія фінансових регуляторів та законодавчих органів України може привести до позитивної динаміки з питань вирішення оподаткування та визначення правового статусу криптовалюти.

Таким чином, ми пропонуємо ввести стратегію «заохочування» використання криптовалюти, як засобу розрахунку чи засіб сплати податків, а не використовувати «заякування» оподаткуванням юридичних та фізичних осіб.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставлених мети та завдань роботи нами було проведено дослідження правового статусу криптовалюти в Україні, проаналізовано правовий статус криптовалюти у вибраних країнах: Німеччини, Японії, Канади, США, Швейцарії, Мальті, Ізраїлі, Великій Британії, Швеції та Фінляндії, шляхи її оподаткування, визначено переваги та недоліки існуючих законопроектів та запропоновані зміни і можливості для подальшого розвитку оподаткування криптовалюти в Україні.

Відповідно до поставлених завдань було вирішити наступне:

1. Визначено поняття криптовалюти та її характерні ознаки;
2. Проаналізовано основні підходи до визначення правового статусу та оподаткування криптовалюти;
3. Досліджено зарубіжний досвід врегулювання правового статусу криптовалют та їх оподаткування;
4. Визначено напрямки удосконалення оподаткування криптовалют в Україні на основі запропонованих законопроектів.

На основі одержаних результатів впроваджено:

- сформульоване визначення правового регулювання криптовалюти в Україні;
- визначена правової бази оподаткування для криптовалюти, удосконалено:
- основні ознаки криптовалюти, як об'єкта оподаткування;
- на основі існуючих законопроектів запропоновані зміни до їх змісту задля раціонального регулювання криптовалютного ринку.

Було створено підґрунтя для подальшого розвитку:

- дослідження взаємодії фінансових регуляторів з криптовалютним ринком;

– напрями удосконалення адміністративно-правових регулювання криптовалюти в Україні.

Таким чином, ми можемо зробити такі висновки: термін «криптовалюта» не має єдиного визначення, а деякі з науковців відносять її до цифрових грошей (валюти), деякі – до віртуальної грошової одиниці. Проте є ознаки, які відрізняють криптовалюту від інших віртуальних валют, серед яких: оцінка, структура, анонімність, прозорість, виконання трансакцій, правові аспекти. Тому до переваг використання криптовалюти можна віднести: децентралізацію, неможливість підробки, дефляцію, низька вартість обслуговування тощо.

Однією із найпопулярніших криптовалют є Bitcoin, найголовнішою перевагою якої є децентралізованість валютної системи. Переважна більшість населення дізналося про існування криптовалюти саме завдяки біткоїну.

Не зважаючи на відсутність правового регулювання криптовалюти, її поширення є значним та не може бути зупинено. Проте, вважаємо за необхідне наголосити на тому, що законодавчий вакуум – це підґрунтя для правопорушень та значна затримка економічного та правового розвитку держави. Неможливо будувати міцну економіку та сприяти розвитку бізнесу, намагаючись уникнути від «проблемних» питань, що постають перед державою.

Слід зазначити, що на даний момент не існує чіткого алгоритму оподаткування, що буде працювати для кожної країни без виключень. Враховуючи економічні, соціальні, законодавчі та культурні особливості держав, визначення правового статусу криптовалюти відбувається по-різному.

На основі аналізу проекту закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами», попередніх нормативно-

правових актів та з'ясованих особливостей оподаткування криптовалюти у провідних країнах світу пропонуємо наступне:

1. Ввести прогресивну ставку оподаткування криптовалюти починаючи від відсотку нижчого, за базу оподаткування (3 податкові класи, від 5%-15%).

2. Позбавити від оподаткування інвестиційний прибуток строком на 3 роки, задля стимулювання розвитку інвестиційного ринку криптовалют.

3. Визначити обов'язком кіберполіції здійснення моніторингу трансакцій фізичними та юридичними особами, що підозрюються у «відмиванні коштів» та будь-якими зловживаннями використовуючи особливості криптовалюти.

4. Zobov'язати Національний банк України здійснювати роль фінансового регулятора криптоактивів в Україні, визначити порядок ліцензування криптовалютних бірж.

5. Покласти відповідальність на єдиний правоохоронний орган, що здійснює протидію фінансово-економічним злочинам у вигляді моніторингу за особами, що підозрюються у недобросовісному обліку загального фінансового результату від операцій з криптоактивами.

6. Покласти відповідальність на Державну податкову службу України у виді створення та обліку особистих електронних кабінетів, де за допомогою електронно-цифрових підписів (задля ідентифікації особи) буде вестися облік придбання або створення криптоактивів.

7. Покласти відповідальність на Державну податкову службу України з приводу моніторингу операцій з криптоактивами, у разі виникнення підозр у зловживанні податковими деклараціями.

8. Передбачити можливість декларувати збитки від операцій з криптоактивами у відповідний звітний період з можливістю продовження до визначеного терміну сприяння розвитку інвестиційного клімату криптовалюти в Україні.

Регулювання цифрової валюти наявними методами неможливий, тому трансформаційність законодавства та його здатність змінюватися з необхідною швидкістю є однією із фундаментальних вимог сьогодення.

Неможливо спрогнозувати, чи не з'явиться новий тип цифрової валюти уже наступного дня та враховуючи швидкість розвитку сучасних технологій завжди існує вірогідність, що на ринку може виникнути щось принципово нове.

Україні необхідно вчитися до швидких змін у цифровому та технологічному світі. Виключно адаптивність державних органів та реагування на зміни у світовій економіці та тенденціях може призводити до економічного зростання та розвитку країни у будь-яких сферах. Досвід з правовим регулюванням криптовалюти показує чітку неспроможність фінансових регуляторів та законодавчих органів швидко реагувати на зовнішні зміни економіки та приймати відповідальні рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Квитка А. В. Зайцева Е. И. Криптовалюта: сущность и тенденции развития в современных условиях. Економічна теорія та право. 2015. № 1 (20). С. 111-119.
2. Что такое Bitcoin и криптовалюты? Bitcoin Security: веб-сайт. URL: <http://bits.media/chto-takoe-bitcoin/>.
3. Что такое «криптовалюта»? Insider.pro: веб-сайт. URL: <https://insider.pro/ru/article/112/>.
4. Лубенец И. А. Обзор цифровых криптовалют. Простоблог - блоги экспертов о финансах : веб-сайт. URL: http://www.prostoblog.com.ua/lichnye/byudzhet/obzor_tsifrovyh_kriptovalyut7.
5. What is cryptocurrency? CryptoCoinsNews: веб-сайт. URL: <https://www.cryptocoinsnews.com/cryptocurrency/>.
6. Филиппов С. Криптовалюта от «А» до «Я». Москва, 2017. URL: <https://investbox.pro/wp-content/uploads/2018/03/kniga-kriptovalyuta-ot-a-do-ya-evgeniy-filippov.pdf>.
7. Accounting Guidelines on Cryptocurrency and Tokens. Cryptocurrency Guidelines: веб-сайт. URL: <http://www.avnt.lt/assets/Veiklos-sritys/Apskaita/VAS/Euras-ir-kriptovaliuta/2018-06-07-Cryptocurrencies-accounting-guidance.pdf>.
8. Щодо започаткування та здійснення діяльності установами-емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директиви 2005/60/ЄС та 2006/48/ЄС, та скасовує Директиву 2000/46/ЄС : Директива 2009/110/ЄС від 16 вересня 2009 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18.
9. Investing in Cryptocurrencies with a Self-Managed Super Fund. Squirrel Superannuation Services Pty LTD: веб-сайт. URL:

<https://www.squirrelsUPER.com.au/uploads/2018/08/Investing-in-Cryptocurrencies-through-a-Self-Managed-Super-Fund.pdf>.

10. Галушка Є. О. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку. Молодий вчений. 2017. № 4. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/147.pdf>.

11. Лскавян Д. Н., Федоров А. В. Биткоин – частная криптовалюта или платежное средство посткапиталистической системы глобального мира. Российский Академический журнал. 2014. № 1. С. 46-50.

12. Мамзуренко О. Сьогодні Bitcoin Pizza Day – рівно 10 років тому хлопець придбав дві піци за 10000 біткоїнів. URL: <https://nachasi.com/2020/05/22/bitcoin-pizza-day-10000-pizza/>.

13. Bitcoin Explorer. URL: <https://www.blockchain.com/btc/tx/a1075db55d416d3ca199f55b6084e2115b9345e16c5cf302fc80e9d5fbf5d48d>.

14. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

15. Top 100 Cryptocurrencies by Market Capitalization. CoinMarketCap: веб-сайт. URL: <https://coinmarketcap.com>.

16. Что можно купить за биткоин в Украине. Prosto Coin: веб-сайт. URL: <https://prostocoin.com/country/ukraine>.

17. Буяльська К. В одному з київських кафе можна сплатити Bitcoin. URL: <https://nachasi.com/2017/08/29/kafe-rahunok-bitcoin/>.

18. Буяльська К. Українські юристи пропонують законну схему прийому криптовалют. URL: <https://nachasi.com/2017/09/14/shema-pryjomu-kryptovalyutnyh-platezhiv/>.

19. Впервые: В Украине официально продали квартиру за криптовалюту. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2017/09/26/629501/>.

20. Bitcoin Exchange. URL: <https://www.binance.com/en>.

21. About BitMEX. URL: <https://www.bitmex.com/>.

22. How to Buy Bitcoin Cash (BCH). URL: <https://www.kraken.com/uk-ua/learn/buy-bitcoin-cash-bch>.

23. Bybit Getting Started. URL: <https://help.bybit.com/hc/en-us/categories/360002714833>.
24. O Coinbase. URL: <https://www.coinbase.com/about>.
25. The Story of the Cryptocurrency Exchange of Choice. URL: <https://info.exmo.com/en/about-us/>.
26. O LocalBitcoins. URL: <https://localbitcoins.com/about>.
27. PROBIT. URL: <https://www.probit.com/en-us/listing>.
28. Poloniex. URL: <https://poloniex.com/referral>.
29. About HitBTC. URL: <https://hitbtc.com/about-us>.
30. Bitcoin Core integration/staging tree. URL: <https://github.com/bitcoin/bitcoin>.
31. Ethereum. URL: <https://bits.media/ethereum/>.
32. Что такое Ripple? URL: <https://admiralmarkets.com/ru/education/articles/cryptocurrencies/chto-takoe-ripple>
33. Chainlink. URL: <https://ttrcoin.com/coins/chainlink/>.
34. Overview. URL: <https://www.alexa.com/siteinfo/bestchange.ru>.
35. KUNA. URL: <https://kuna.io/?r=kunaid-g3fw1ht9irc7>.
36. Bitcoin Trading. URL: <https://exmo.com/en?ref=913415>.
37. Інформація про Електронний Карбованець. URL: https://karbo.io/ua/info_
38. CryptoPosCommerce. URL: <https://cryptcom.net/>.
39. Про Richamster. URL: <https://richamster.com/about/>.
40. About CEX.IO. URL: <https://cex.io/about>.
41. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
42. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. Вид. 9-е, зі змін. Л. : Край, 2007. 188 с.
43. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові

питання реалізації : монографія / за заг. ред. О. М. Бандурки. Х. : Вид-во нац.ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.

44. Шопіна І. М. Щодо розмежування міждміністративно-правовим регулюванням та адміністративно-правовим впливом. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2011. № 20. С. 535–540.

45. Пацурківський П. С. Інтегративний підхід в системі методів пізнання права. *Науковий вісник Чернівецьк. ун-ту*. 2000. Вип. 75: Правознавство. С. 11–18.

46. Сабецький Б. В. Становлення і розвиток правового регулювання трудових відносин в США : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01; Київськ. нац. ун-т ім. Тараса Шев-ченка. Київ, 2002. 20 с.

47. Плавич В. П. Правове регулювання ринкових економічних відносин. *Правова держава*. 2002. № 4. С. 175–184.

48. Чистов С. М. Державне регулювання економіки : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2002. 208 с.

49. Щодо віднесення операцій з «віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» до операцій з торгівлі іноземною валютою, а також наявності підстав для зарахування на поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи іноземної валюти, отриманої від продажу Bitcoin: Лист Національного банку України від 18.12.2014 року № 29-208/72889. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>.

50. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні "віртуальної валюти/криптовалюти" Bitcoin : Національний банк України від 10.11.2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14>.

51. Нацбанк працює над переведенням гривні на блокчейн. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/12/5/631875/>.

52. Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні. Нацкомфінпослуг : веб-сайт. URL: <https://nfp.gov.ua/ua/Holovni-podii/13804.html>.

53. Про обіг криптовалюти в Україні : проект Закону України від 06.10.2017 № 7183. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.

54. Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні: проект закону від 10.10.2017 № 7183-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.

55. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні: проект Закону України від 14.09.2018 року № 9083. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64597.

56. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо оподаткування операцій з криптоактивами: проект Закону України від 15.11.2019 року № 2461. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67423.

57. Про віртуальні активи : Проект Закону України від 11.06.2020 р. № 3637. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110.

58. J. Chiu and Th. Koepl (2017) The Economics of Cryptocurrencies – Bitcoin and Beyond. Chapman University. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3048124>

59. CRYPTOCAP: TOTL. URL: <https://ru.tradingview.com/chart/?symbol=CRYPTOCAP%3ATOTL>.

60. Валовой внутренний продукт. Минфин : веб-сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/gdp/2019/>.

61. Helke Kuballe, Hendrik Kuhl Die Besteuerung von Kryptowährungen in Deutschland. CH-D Wirtschaft. 2018. № 1. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ch/pdf/ch-d-wirtschaft.PDF>.

62. 仮想通貨税制、来年度は変わらず——申告分離課税、損益通算など持ち越し【2020年. URL: <https://www.coindexjapan.com/31283/>.

63. Guide for cryptocurrency users and tax professionals. URL: <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/programs/about-canada-revenue-agency-cra/compliance/digital-currency/cryptocurrency-guide.html>.

64. Cryptocurrency Regulations in the United States. URL: <https://complyadvantage.com/knowledgebase/cryptoregulations/cryptocurrency-regulations-united-states/>.

65. Blockchain & Cryptocurrency Regulation 2021 URL: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/switzerland>

66. Cryptocurrency Regulations in Malta URL: <https://complyadvantage.com/knowledgebase/crypto-regulations/cryptocurrency-regulations-malta/#:~:text=While%20cryptocurrencies%20are%20not%20legal,exchanging%20fiat%20currency%20for%20crypto.>

67. Crypto Regulation in Israel - Benefit Daily. URL: <https://www.benefit-daily.com/post/crypto-regulation-in-israel#:~:text=In%20accordance%20with%20current%20Israeli,subject%20to%20capital%20gains%20tax.>

68. Cryptocurrency Regulations in the UK. URL: <https://complyadvantage.com/knowledgebase/crypto-regulations/cryptocurrency-regulations-uk-united-kingdom/>.

69. Press Release, Sveriges Riksbank, Bitcoin Is Not Money [Bitcoins Are Not Money] (14 March 2018). URL: <https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/nyheter-och-pressmeddelanden/news/2018/bitcoin-is-not-money/>.

70. Press Release, Finlands Bank, Bitcoin Involves Risk (January 14, 2014). URL: <https://www.suomenpankki.fi/en/media-and-publications/news/2014/bitcoin-involves-risks/>

71. Bitcoin-Steuererklärung: So können Anleger eine Kryptowährung steuerlich geltend machen. URL: <https://www.finanzen.net/ratgeber/kryptowaehrung/bitcoinsteuererkl%C3%A4rung>.

72. Bitcoin und Steuer - Kryptowährungen in der Steuererklärung. URL: <https://taxfix.de/steuertipps/bitcoin-und-steuer/>.

73. Japanese authorities form pact to hunt cryptocurrency tax evaders. URL: <https://thenextweb.com/hardfork/2018/12/04/japan-cryptocurrency-tax-evaders/>.

74. Cryptoprofits are taxable — have you filed? URL: <https://www.japantimes.co.jp/news/2018/02/18/business/financial-markets/cryptoprofits-taxable-filed/#.Xh9b9f4zbIW>.

75. Japan's Crypto Traders May Face Closer Scrutiny Over Tax Avoidance. URL: <https://www.coindesk.com/japans-crypto-traders-may-face-closer-scrutiny-over-tax-avoidance>.

76. Regulation of Cryptocurrency: Canada. URL: <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/canada.php>.

77. Canada Cryptocurrency Taxes - The Complete 2020 Guide. URL: <https://www.cryptotrader.tax/blog/canada-cryptocurrency-taxes>.

78. Cryptocurrency Law and Regulations in Switzerland. URL: <https://complyadvantage.com/knowledgebase/cryptoregulations/cryptocurrency-regulations-switzerland/>.

79. Regulation of Cryptocurrency: Switzerland URL: <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/switzerland.php#III>.

80. Malta Emerges as World's Cryptocurrency Hub Despite EU's TAX3 Investigation: Expert Take URL: <https://cointelegraph.com/news/malta-emerges-as-world-s-cryptocurrency-hub-despite-eu-s-tax3-investigation-expert-take>.

81. Cryptocurrency Regulations in Malta. URL: <https://complyadvantage.com/knowledgebase/crypto-regulations/cryptocurrency-regulationsmalta/#:~:text=While%20cryptocurrencies%20are%20not%20legal,exchanging%20fiat%20currency%20for%20crypto>.

82. Rachel Wolfson Rachel Wolfson Maltese Parliament Passes Laws That Set Regulatory Framework For Blockchain, Cryptocurrency And DLT. URL: <https://www.forbes.com/sites/rachelwolfson/2018/07/05/maltese-parliament->

passes-laws-that-set-regulatory-framework-for-blockchain-cryptocurrency-and-dlt/?sh=17af2eb049ed.

83. Steven Scheer, Bitcoin Is an Asset, Not a Currency - Israel's Central Bank, Reuters (Jan. 8, 2018). URL: <https://www.reuters.com/article/uk-bitcoin-israel/bitcoin-is-an-asset-not-a-currency-israels-central-bank-idUSKBN1EX18E>

84. Matthew Kalman Israel Taxman's Guidelines Killing Cryptocurrency Boom? URL: <https://perma.cc/J8DE-6AJQ>.

85. CA 6389/17 Bits of Gold Ltd. v. Bank Leumi LeIsrael Ltd. URL: <https://perma.cc/VQ7Z-GDRQ>

86. Cryptoassets: tax for individuals URL: <https://www.gov.uk/government/publications/tax-on-cryptoassets/cryptoassets-for-individuals>.

87. Cryptoassets: tax for businesses URL: <https://www.gov.uk/government/publications/tax-on-cryptoassets/cryptoassets-tax-for-businesses>.

88. Cryptoassets: tax for individuals. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/tax-on-cryptoassets/cryptoassets-for-individuals>.

89. Nu kan du köpa bitcoin hos Kronofogden. URL: <https://www.kronofogden.se/66713.html>.

90. Högsta förvaltningsdomstolens dom [Supreme Administrative Court's Judgment] (SAC Judgment), Nr. 7101-13 (Feb. 2, 2016). URL: <https://perma.cc/JU5G-KLWE>

91. Varning för risker med Initial Coin Offerings (ICO) URL: <https://www.fi.se/sv/publicerat/nyheter/2017/varning-for-risker-med-initial-coin-offerings/>

92. Nasdaq Stockholm Disciplinary Committee, Decision 2017: 07 (23 Jul 2017). URL: http://www.nasdaqomx.com/digitalAssets/106/106081_decision.pdf.

93. HFD 2016 ref. 6 Transaktioner i form av växling av traditionell valuta till den virtuella valutan bitcoin och omvänt utgör omsättning av tjänster som

omfattas av undantag från skatteplikt för finansieringstjänster. Förhandsbesked angående mervärdesskatt. URL: <https://perma.cc/34Y4-QVRG>.

94. Skatterättsnämnden, Förelandsbesked [Preliminary Decision], VAT: Bitcoins Handel med [VAT: Bitcoin Trading] (October 14, 2013). URL: <https://perma.cc/AET4-3T4N>

95. Дело С - 264/14. Скаттеверкет против Дэвида Хедквиста, 2015 Curia Europa, ECLI: EU: C: 2015: 718 (22 октябрия 2015 г.). URL: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=170305&doclang=EN>.

96. Press Release, Polisen, Finanspolisen informerar (Sept. 2017). URL: <https://perma.cc/PZ55-HAEV>

97. Gur Huberman et al., Monopoly without a Monopoly: An Economic Analysis of the Bitcoin Payment System 36 (Bank of Finland Research Discussion Papers 27, 5 September 2017). URL: https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/14912/BoF_DP1727.pdf.

98. Press Release, Vero Tax, Virtual Currency Income [Taxation of Virtual Currency Income] (28 August 2013). URL: https://www.vero.fi/sv/Detaljerade_skatteanvisningar/anvisningar/48411/inkomstbeskattning_av_virtuella_valuto/.

99. Press Release, Vero, Har du använt virtuella valutor? [Have You Used Virtual Currencies?] (Apr. 10, 2017). URL: https://www.vero.fi/sv/skatteforvaltningen/skatteforvaltningen/nyheter/uutiset/2017/har_du_anvant_virtuella_valuto.

100. TT, Finska tullen auktionerar ut bitcoin [Finnish Customs Auctions Off Bitcoins], NyTeknik (Feb. 21, 2018). URL: <https://www.nyteknik.se/digitalisering/finska-tullen-auktionerar-ut-bitcoin-6900140>.

101. How Many People OWN Bitcoin? URL: <https://www.buybitcoinworldwide.com/how-many-bitcoin-users/>.

102. Звіт за результатами секторальної оцінки ризиків використання ринку нерухомості для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом і фінансування тероризму. Державна служба фінансового

моніторингу України. 2018. URL: http://finmonitoring.in.ua/wp-content/uploads/2018/11/sektoralna-nerухomist_21_11_2018.pdf.

103. Постанова Верховного Суду від 16 жовтня 2020 року у справі № 820/5120/16. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=92252875&red=10000367c81d907b3f7afa01e18ed852b2c11e&d=5>.

104. РІШЕННЯ СУДУ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ ПОДАТКОМ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ОПЕРАЦІЙ ІЗ КРИПТОВАЛЮТАМИ ТА КОМЕНТАР ДО НЬОГО від 22 жовтня 2015 р. у справі C-264/14. URL: https://www.sk.ua/sites/default/files/pravo_ukrayini_2018.pdf.

105. List of results case number= C-264/14. URL: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-264/14>.

106. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

107. Рішення Дарницького районного суду міста Києва від 24 березня 2016 р. у справі № 753/599/16-ц. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/56686444>.

108. Судова практика у справах щодо криптовалют: проблеми та перспективи. URL: <https://polex.ua/news/sudova-praktika-k-u-spravah-shhodo-kriptoalyut-problemi-ta-perspektivi>.

109. Ухвала Деснянського районного суду міста Чернігова від 30 січня 2015 року у справі № 750/727/15-к. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/46178057/>.

110. Ухвала Святошинського районного суду міста Києва від 3 серпня 2017 року у справі № 759/11642/17. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO13173.html/

111. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про віртуальні активи» від 14.09.2020 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110.